

RAPPORTAGE HEROVERWEGINGSPROCES

professionals in public finance & control

GEMEENTE OOSTSTELLINGWERF

Mei 2021

Contactpersonen:

Kor Dijkema en Gerard Hoogendijk

Wegalaan 49

2132 JD Hoofddorp

Tel.: 06-23192432 en 06-15078778

kor.dijkema@live.com en g.a.hoogendijk@planet.nl

INHOUDSOPGAVE

1.	Samenvatting.....	3
2.	Inleiding.....	4
2.1.	Opdracht	4
2.2.	Aanpak.....	4
2.3.	Leeswijzer	5
3.	Begrotingsscan: Indicaties besparingspotentieel	6
3.1.	Uitleg begrotingsscan.....	6
3.2.	Uitkomsten gemeentelijke taken	8
3.3.	Uitkomsten bedrijfsvoering (en OWO-samenwerking)	13
4.	Mogelijkheden voor meer gezonde balans	16
4.1.	Ons beeld van de financiële positie van Ooststellingwerf.....	16
4.2.	Context voor keuzen: Een SWOT-analyse van Ooststellingwerf	18
4.3.	Adviezen en nog te onderzoeken mogelijkheden.....	19
5.	Voorstellen voor meer gezonde balans	21
5.1.	Voorstellen m.b.t. Samenleven	21
5.2.	Voorstellen m.b.t. Ruimtelijke en economische ontwikkeling	32
5.3.	Voorstellen m.b.t. Bestuur en dienstverlening	39
5.4.	Voorstellen m.b.t. paragraaf Lokale heffingen	43
5.5.	Voorstellen m.b.t. paragraaf Bedrijfsvoering.....	43
5.6.	Voorstel m.b.t. paragraaf OWO.....	46
5.7.	Financieel totaalbeeld van de voorstellen	48

1. SAMENVATTING

De gemeente Ooststellingwerf staat voor een stevige opgave. Twee jaar nadat er een forse bezuinigingsoperatie onder de naam Samen Waarmaken is uitgevoerd, waarmee € 2,5 miljoen aan bezuinigingen zijn doorgevoerd, maakt de financiële situatie het noodzakelijk andermaal de taken en budgetten tegen het licht te houden.

Op basis van een raadsbrede opdracht is een heroverwegingsoperatie uitgevoerd waar dit rapport de resultaten van bevat. Aan de hand van een vergelijking van de financiën van Ooststellingwerf met de financiën van een aantal andere gemeenten is gekeken waar opvallende en daarmee in potentie kansrijke thema's aanwezig zijn voor het doorvoeren van besparingen of het verhogen van inkomsten. Verder is op basis van gesprekken met raadsfracties, collegeleden en de ambtelijke organisatie gekeken welke ideeën, denkrichtingen en ook concrete onderzoeken en voorstellen er zijn die bij kunnen dragen aan het verbeteren van het financiële perspectief van de gemeente.

Dat alles heeft geleid tot ruim 30 voorstellen. Die voorstellen gaan nadrukkelijk uit van de (technische) mogelijkheid om te besparen en houden geen rekening met de wenselijkheid om deze maatregelen door te voeren. Dit rapport geeft - na een analyse van alle gemeentelijke taken - vanuit de hele breedte een pakket van (technisch-beleidsmatige) voorstellen. Daarnaast geeft het rapport een indicatie van de effecten van het doorvoeren van de voorstellen. De uitspraak over de (politiek-bestuurlijke) wenselijkheid van de maatregelen, zal, zoals dat hoort, de uitkomst zijn van de politieke weging van de voorstellen.

De Raad heeft er nadrukkelijk voor gekozen vooraf geen richtbedrag mee te geven. Er is in dit rapport ook niet gefocust op een bedrag. Inmiddels is wel duidelijk dat de omvang van de problematiek aanzienlijk is. De financiële risico's zijn toegenomen met de toename van taken in de afgelopen jaren. Er is een aanzienlijk risico voor wat betreft afname van de inkomsten vanuit de algemene uitkering. Dit samen met de constatering dat het 'laaghangend fruit' twee jaar geleden al geplukt is geeft aan dat er duidelijke, heldere en ook pijnlijke keuzes aan de orde zijn.

Dat is ook de reden dat dit rapport, naast de concrete voorstellen, een analyse van de financiële situatie bevat. Verder bevat het een aantal aanbevelingen die noodzakelijk zijn om de huidige opgave het hoofd te kunnen bieden maar die ook nodig zijn om op lange termijn tot een beter evenwicht te komen tussen de bestuurlijke wensen en de financiële mogelijkheden.

Deze aanbevelingen zijn: breng focus aan, verruim je blik naar buiten en als laatste maar misschien wel de belangrijkste: *Doe het vooral samen!!*

De bewoners, bedrijven en bezoekers verdienen het dat in gezamenlijkheid de schouders er onder worden gezet, zodat deze mooie gemeente ook naar de toekomst toe financieel gezond, vitaal en robuust kan opereren.

2. INLEIDING

2.1. OPDRACHT

In januari 2021 heeft de Raad van de gemeente Ooststellingwerf besloten tot het starten van een heroverwegingsproces met als doel scenario's en opties te hebben om het (negatieve) structureel financieel perspectief op te lossen en op basis daarvan bij de kaderbrief 2022 te kunnen besluiten over oplossingen. Een breed samengestelde klankbordgroep is ingesteld om het heroverwegingsproces te begeleiden.

De Raad ging daarbij uit van de volgende situatie: enerzijds een geraamd begrotingstekort van ruim € 0,6 miljoen in 2024. Anderzijds door belangrijke ontwikkelingen zoals de herverdeling gemeentefonds en de gevolgen van de coronacrisis (o.a. door verwachte bezuinigingen door het Rijk en daardoor ook een lagere uitkering uit het gemeentefonds) werd een fors tekort verwacht. Daarnaast zijn meer ontwikkelingen gesignaleerd die invloed hebben op het begrotingstekort. Belangrijk is dat de hoogte van een opgave is niet bepaald.

Anderzijds concludeerde de Raad dat veel besparingen zijn gerealiseerd (€ 2,5 miljoen) op basis van vooral administratief-technische maatregelen en laaghangend fruit. Daarnaast is er een Taskforce Sociaal Domein gestart om inzicht te krijgen in de lasten voor de Jeugdhulp en Wmo en zijn er voor Jeugdhulp maatregelen genomen om deze lasten te verlagen.

Als uitkomst van het proces is voorzien: alle mogelijke scenario's/opties die het negatieve structurele perspectief kunnen oplossen, waarbij de te creëren financiële ruimte moet hoger zijn dan het tekort in verband met keuzemogelijkheden voor de Raad. De Raad heeft meegegeven een kerntakendiscussie te willen voeren (doen we de juiste dingen op de goede manier) en een onderzoek te willen naar de mogelijkheden voor inkomstenverhoging en mogelijkheden voor verdere doelmatigheid van eigen bedrijfsvoering en die van samenwerkingsverband OWO waarin de gemeente participeert.

2.2. AANPAK

Op basis van de besluitvorming van januari 2021 is JE Consultancy in februari 2021 benaderd om als extern procesbegeleider het heroverwegingsproces te begeleiden. Kor Dijkema en Gerard Hoogendijk van JE Consultancy zijn samen deze rol als externe procesbegeleider voor de gemeente Ooststellingwerf gaan invullen. De aanpak voor het heroverwegingsproces is op 10 maart 2021 afgestemd met de klankbordgroep vanuit de Raad.

De afgestemde aanpak kent een aantal fasen. In een voorbereidende fase is de door JE Consultancy ontwikkelde Begrotingsscan in gang gezet, waarin op basis van een vergelijking met de financiën van andere gemeenten besparingspotentieel kan worden opgespoord. Vervolgens zijn gesprekken gevoerd met de gemeenteraadsfracties, de leden van het College van B&W en de ambtelijke organisatie. Op basis van deze gesprekken en op basis van de Begrotingsscan is het mogelijk geweest het voorliggende vraagstuk nader te verkennen en te duiden.

De uitkomsten van de Begrotingsscan zijn in de derde week van april gepresenteerd aan College, MT en de klankbordgroep en vervolgens opgenomen in deze rapportage. Parallel is gestart met het zoeken naar keuzemogelijkheden die moeten leiden tot een betere balans in het financieel meerjarenperspectief van de gemeente. In constructief overleg met de ambtelijke organisatie is een pakket voorbereid dat de hele scope van het gemeentelijke takenpakket en de bedrijfsvoering bestrijkt. De weergave van dit pakket is opgenomen in deze rapportage.

2.3. LEESWIJZER

Na deze samenvatting en inleiding wordt in hoofdstuk 3 nader ingegaan op de uitleg en uitkomsten van de uitgevoerde Begrotingsscan, als indicatie voor op te sporen besparingspotentieel. Ook wordt in hoofdstuk 3 ingegaan op de uitkomsten ten aanzien van bedrijfsvoering en samenwerkingsverband OWO. Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op een aantal kernelementen van onze analyse.

Deze “Mogelijkheden voor een meer gezonde balans” in hoofdstuk 4 zijn tevens te beschouwen als introductie op de concrete opties/voorstellen die in samenwerking met de ambtelijke organisatie van de gemeente Ooststellingwerf zijn voorbereid. De concrete voorstellen en opties worden voorgelegd in hoofdstuk 5 van deze rapportage.

3. BEGROTINGSSCAN: INDICATIES BESPARINGSPOTENTIEEL

3.1. UITLEG BEGROTINGSSCAN

De Begrotingsscan is een instrument om indicaties voor besparingspotentieel op te sporen. Niet meer en niet minder. De Begrotingsscan is door JE Consultancy ontwikkeld om de financiën van een gemeente te kunnen vergelijken met andere gemeenten. Het is toe te passen door opvallende zaken in je eigen financiën ten opzichte van anderen gemakkelijk op het spoor komen. Hierbij is aangegeven en geven we aan dat de Begrotingsscan kan helpen om gericht te zoeken, maar dat de Scan op zichzelf geen antwoorden geeft.

De Begrotingsscan maakt gebruik van data die alle gemeenten verplicht aanleveren bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) op basis van de zogenoemde IV-3 systematiek. De Scan kijkt daarbij op taakniveau. Dit is een dwarsdoorsnede van de begroting zoals die bijvoorbeeld ook is opgenomen als bijlage D bij de Programmabegroting 2021 van Ooststellingwerf. Dit is een landelijke systematiek, daardoor beter geschikt voor vergelijkingen en heeft daardoor een iets andere opbouw dan de programma's zoals die in de programmabegroting zijn opgenomen.

In de Begrotingsscan zijn de begrotingen van de jaren 2018, 2019 en 2020 van de gemeente Ooststellingwerf vergeleken met die van een aantal referentiegemeenten. Dit zijn gemeenten met

1. een vergelijkbaar aantal inwoners als Ooststellingwerf;
2. een vergelijkbare algemene uitkering per inwoner;
3. een vergelijkbare centrumfunctie;
4. een vergelijkbare sociale structuur als Ooststellingwerf.

Op basis van deze criteria zijn de begrotingen 2018-2020 van de gemeenten Achtkarspelen, Borger-Odoorn, Ermelo, Meppel, Weststellingwerf en Opsterland vergeleken met die van Ooststellingwerf. Naast begrotingscijfers zijn ook realisatiecijfers (jaarrekening) en formatiegegevens betrokken in de Scan. Op basis van de vergelijkingen in de Scan komen er indicaties van besparingspotentieel naar voren. Op basis van de indicaties zijn we binnen de gemeente Ooststellingwerf op zoek gegaan naar nadere duiding en op basis daarvan zijn in later hoofdstukken van deze rapportage besparingsvoorstellen voorgelegd.

Maar eerst de indicaties uit de Scan. Uit de Scan zijn een aantal indicatoren gehaald en per taakveld aan college, MT en klankbordgroep gepresenteerd. De bevindingen op deze scores zijn weergegeven in deze rapportage.

We laten twee voorbeelden zien uit de Scan om de werking daarvan toe te lichten. Dit doen we aan de hand van de taakvelden Bestuur en OZB woningen.

Ten eerste het taakveld Bestuur.

		Begroting 2020 Ooststellingwerf (lasten*€ 1.000)	Gemiddelde onderbesteding laatste 3 jaar (jaarrekening)	Stijging raming lasten laatste 3 jaar (begroting)	Afwijking begroting 2020 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)	Afwijking begroting 2019 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)
0.1	Bestuur	1.521	-61%	28%	612	484

Als we bij het taakveld Bestuur de kolommen van links naar rechts nalopen dan kan het volgende worden geconstateerd:

- In de 1^e kolom is te zien dat er in de begroting 2020 van Ooststellingwerf ruim € 1,5 miljoen (€ 1.521.000) aan lasten is begroot.
- In de 2^e kolom is te zien dat er in de laatste 3 jaren (2018, 2019 en 2020) gemiddeld een negatieve onderbesteding was: er is dus gemiddeld meer uitgegeven dan er begroot was.
- In de 3^e kolom is te zien dat de begrote lasten de laatste 3 jaren meer dan trendmatig (zeg maar met de inflatie) zijn gestegen, namelijk een stijging van 28%.
- In de 4^e en 5^e kolom is te zien dat de nettolasten in de begroting 2020 aanzienlijk en de begroting 2019 ook ruim lager liggen dan in de begrotingen van de referentiegemeenten.
- Tenslotte is op basis van de Scan de indicatie dat er sprake is van beperkt besparingspotentieel op dit taakveld. De begrote lasten zijn weliswaar gestegen (3^e kolom), maar liggen desondanks lager dan in de referentiegemeenten.

Ten tweede het taakveld OZB woningen.

		Begroting 2020 Ooststellingwerf (lasten*€ 1.000)	Gemiddelde onderbesteding laatste 3 jaar (jaarrekening)	Stijging raming lasten laatste 3 jaar (begroting)	Afwijking begroting 2020 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)	Afwijking begroting 2019 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)
0.61	OZB woningen	271	-82%	58%	-1.122	-891

Als we bij het taakveld Bestuur de kolommen van links naar rechts nalopen dan kan het volgende worden geconstateerd:

- In de 1^e kolom is te zien dat de raming van de lasten in 2020 € 271.000. Dit zijn de kosten die worden gemaakt om de OZB bij de woningen binnen te halen.
- In de 2^e kolom is te zien dat er in de afgelopen drie jaar meer uitgegeven dan begroot bij de lasten, want de onderbesteding is negatief.
- In de 3^e kolom is te zien dat de raming van de lasten in de begroting meer dan trendmatig toegenomen, namelijk een stijging van 58%.
- In de 4^e en 5^e kolom is te zien dat de geraamde netto opbrengst van de OZB van Ooststellingwerf ten opzichte van de andere gemeenten in 2019 en 2020 een stuk lager ligt (resp. € 0,9 miljoen in 2019 en € 1,1 miljoen in 2020).
- Tenslotte is de indicatie op basis van de Scan dat de raming van de lasten voor de inning van de OZB woningen zijn gestegen en dat dit budget ruim wordt overschreden, maar dat er vooral sprake is van een aanzienlijk potentieel op inkomstenverhoging op de OZB, doordat het saldo van baten en lasten aanzienlijk lager ligt dan in de referentiegemeenten.

3.2. UITKOMSTEN GEMEENTELIJKE TAKEN

De gemeentelijke taken zijn volgens de landelijk voorgeschreven taakvelden te clusteren in een 8-tal taakgroepen. Hieronder geven we per taakgroep de uitkomsten van de Scan weer.

Bestuur en ondersteuning:

	Taakgroep Bestuur en ondersteuning	Begroting 2020 Ooststellingwerf (lasten*€ 1.000)	Gemiddelde onderbesteding laatste 3 jaar (jaarrekening)	Stijging raming lasten laatste 3 jaar (begroting)	Afwijking begroting 2020 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)	Afwijking begroting 2019 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)
0.1	Bestuur	1.521	-61%	28%	612	484
0.2	Burgerzaken	596	-9%	-6%	280	306
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	355	-2449%	1265%	102	204
0.4	Overhead	11.235	-4%	10%	-204	-1.375
0.5	Treasury	320	223%	119%	-663	-713
0.61	OZB woningen	271	-82%	58%	-1.122	-891
0.62	OZB niet-woningen	204	-16%	31%	-1.632	-1.604
0.63	Parkeerbelasting	0	0%	0%	-255	-255
0.64	Belastingen overig	74	-70%	185%	969	1.069
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0%	0%	1.785	3.412
0.8	Overige baten en lasten	76	93%	-92%	-331	-458
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0%	0%	-	-
0.10	Mutaties reserves	958	-503%	1040%	-178	-153
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-1.203	-233%	-240%	-178	-

Op deze taakgroep is in totaal € 14,4 miljoen begroot (begroting 2020). Meest opvallende zaken en van daaruit indicaties voor besparingspotentieel zijn de navolgende punten.

Belastingen. In het hiervoor beschreven voorbeeld kwam al een indicatie voor besparingspotentieel op OZB woningen naar voren. Ook blijkt uit de Scan dat voor niet-woningen de netto opbrengst OZB zo'n € 1,6 miljoen lager ligt dan de referentiegemeenten. Bij de overige belastingen blijkt de gemeente Ooststellingwerf minder opbrengsten op te halen dan het gemiddelde van de referentiegemeenten.

Beheer overige gebouwen en gronden, Treasury en Mutaties reserves. Deze vallen op vanwege forse schommelingen in de afgelopen 3 jaar. Dit heeft vooral te maken met incidentele effecten. Zo zijn er op taakveld 0.3. door gemeente beheerde gronden verkocht (die niet tot de grondexploitaties op taakveld 8.2 behoren). Verder is er sprake van positieve resultaten op de treasury-functie die als incidenteel bestempeld dienen te worden. Dit geldt ook voor mutaties van reserves die een incidenteel karakter kennen en daardoor minder indicaties voor structureel besparingspotentieel hebben.

Veiligheid:

	Taakgroep Veiligheid	Begroting 2020 Ooststellingwerf (lasten*€ 1.000)	Gemiddelde onderbesteding laatste 3 jaar (jaarrekening)	Stijging raming lasten laatste 3 jaar (begroting)	Afwijking begroting 2020 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)	Afwijking begroting 2019 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.572	0%	9%	-	-76
1.2	Openbare orde en veiligheid	570	-8%	8%	25	-51

Op deze taakgroep is in totaal € 2,1 miljoen begroot (begroting 2020). Meest opvallend is dat op deze taakgroep de gemeente in de pas loopt met de referentiegemeenten. Ook vallen veel van deze kosten toe aan dezelfde veiligheidsregio, waar ook meerdere referentiegemeenten onder vallen. De veiligheidsregio is een verbonden partij, waar over het algemeen de beïnvloedbaarheid van kosten beperkt is en vanuit dat oogpunt zien wij indicatief weinig besparingspotentieel.

Wel is ons advies meer in gezamenlijkheid met andere gemeenten op te trekken in het invullen van de rollen van opdrachtgever en eigenaar van de veiligheidsregio, om daardoor de invloed op de besluitvorming te vergroten.

Verkeer, vervoer en waterstaat:

	Taakgroep Verkeer, vervoer en waterstaat	Begroting 2020 Ooststellingwerf (lasten*€ 1.000)	Gemiddelde onderbesteding laatste 3 jaar (jaarrekening)	Stijging raming lasten laatste 3 jaar (begroting)	Afwijking begroting 2020 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)	Afwijking begroting 2019 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)
2.1	Verkeer en vervoer	4.844	-16%	76%	1.071	789
2.2	Parkeren	0	0%	0%	178	178
2.3	Recreatieve havens	0	0%	0%	25	25
2.4	Economische havens en waterwegen	8	-13%	-20%	102	102
2.5	Openbaar vervoer	0	0%	0%	178	178

Op deze taakgroep is in totaal € 4,9 miljoen begroot (begroting 2020). Meest opvallend is de stijging van de begrote lasten voor verkeer en vervoer over de laatste 3 jaar met 76%. Mogelijk cijfermatig te verklaren doordat Ooststellingwerf een relatief groot buitengebied kent en heeft ingelopen op de achterstand in onderhoud van wegen. De raming voor onderhoud van wegen is van € 9 ton opgehoogd naar € 1,05 miljoen. Een eerste indicatie is dat ondanks deze stijging de lasten nog lager liggen dan die van de referentiegemeenten. Daarmee is er evenals op de andere taakvelden van verkeer, vervoer en waterstaat indicatief sprake van beperkt besparingspotentieel.

Wel is het advies om te gaan afschrijven op wegbeheer, om daarmee tot een gelijkmatiger verdeling van de lasten over de jaren te komen.

Economie:

	Taakgroep Economie	Begroting 2020 Ooststellingwerf (lasten*€ 1.000)	Gemiddelde onderbesteding laatste 3 jaar (jaarrekening)	Stijging raming lasten laatste 3 jaar (begroting)	Afwijking begroting 2020 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)	Afwijking begroting 2019 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)
3.1	Economische ontwikkeling	20	73%	-29%	306	280
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	181	47%	242%	1.045	1.120

3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	185	-14%	1%	-229	-229
3.4	Economische promotie	186	2%	27%	-127	-76

Op deze taakgroep is in totaal € 0,6 miljoen begroot (begroting 2020).

Hier valt op dat op de taak fysieke bedrijfsinfrastructuur de lasten voor fysieke bedrijfsinfrastructuur in positieve zin afwijken. In 2020 zijn er € 1,0 miljoen aan lagere lasten en in 2019 € 1,1 miljoen aan lagere lasten t.o.v. de referentiegemeenten. Bij Economische ontwikkeling is er in beide jaren sprake van € 0,3 miljoen aan lagere lasten.

Daar tegenover staat dat de begroting voor bedrijfsloket, bedrijfsregelingen en economische promotie in beide jaren ongeveer € 0,3 miljoen hoger is dan het gemiddelde van de referentiegemeenten.

Kortom: Aan de taakgroep Economie heeft een totale begroting van € 0,6 miljoen en die ligt € 1,0 miljoen lager ten opzichte van het gemiddelde van de referentiegemeenten. Wel is er een stijging zichtbaar op deze taakgroep die vermoedelijk samenhangt met incidentele investeringen in duurzame economie.

Structureel zien we op basis van de Begrotingsscan beperkt besparingspotentieel op deze taakgroep.

Onderwijs:

	Taakgroep Onderwijs	Begroting 2020 Ooststellingwerf (lasten*€ 1.000)	Gemiddelde onderbesteding laatste 3 jaar (jaarrekening)	Stijging raming lasten laatste 3 jaar (begroting)	Afwijking begroting 2020 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)	Afwijking begroting 2019 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)
4.1	Openbaar basisonderwijs	0	100%	0%	127	102
4.2	Onderwijshuisvesting	1.647	-9%	-2%	-102	-229
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.543	-4%	30%	-127	-

Op deze taakgroep is in totaal € 3,1 miljoen begroot (begroting 2020). Opvallend is de stijging van de begroting voor onderwijsbeleid en leerlingenzaken met 30% in de afgelopen 3 jaar. Verder is er indicatief sprake van te onderzoeken besparingspotentieel op Onderwijshuisvesting, de netto lasten liggen in 2019 en 2020 hoger dan het gemiddelde van de andere gemeenten.

Sport, cultuur en recreatie:

	Taakgroep Sport, cultuur en recreatie	Begroting 2020 Ooststellingwerf (lasten*€ 1.000)	Gemiddelde onderbesteding laatste 3 jaar (jaarrekening)	Stijging raming lasten laatste 3 jaar (begroting)	Afwijking begroting 2020 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)	Afwijking begroting 2019 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)
5.1	Sportbeleid en activering	224	-38%	20%	255	229
5.2	Sportaccommodaties	1.111	6%	3%	459	407
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	429	-26%	-12%	229	229
5.4	Musea	0	0%	0%	178	153
5.5	Cultureel erfgoed	128	-28%	75%	-25	-25
5.6	Media	571	0%	4%	-25	-25
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.322	-12%	9%	102	-25

Op deze taakgroep is in totaal € 4,8 miljoen begroot (begroting 2020). Meest opvallend is dat met 2 beperkte uitzonderingen de gemeente relatief lagere lasten heeft t.o.v. referentiegemeenten.

Sociaal domein:

	Taakgroep Sociaal domein	Begroting 2020 Ooststellingwerf (lasten*€ 1.000)	Gemiddelde onderbesteding laatste 3 jaar (jaarrekening)	Stijging raming lasten laatste 3 jaar (begroting)	Afwijking begroting 2020 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)	Afwijking begroting 2019 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.326	1%	59%	331	484
6.2	Wijkteams	2.128	-15%	25%	-1.759	-1.884
6.3	Inkomensregelingen	10.094	3%	-8%	-178	-153
6.4	Begeleide participatie	3.719	8%	-15%	-25	76
6.5	Arbeidsparticipatie	1.163	-52%	38%	-306	-280
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	392	37%	-33%	535	509
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	6.629	-2%	10%	-1.606	-1.986
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	6.174	-46%	45%	408	-331
6.81	Ge-escaleerde zorg 18+	64	-86%	-11%	127	25
6.82	Ge-escaleerde zorg 18-	1.024	2%	2%	-	-127

Op deze taakgroep is in totaal € 33,7 miljoen begroot aan lasten (begroting 2020). Meest opvallende zaken en van daaruit indicaties voor besparingspotentieel zijn de navolgende punten.

Wijkteams. De lasten voor Wijkteams, waar voor Ooststellingwerf de kosten voor de Gebiedsteams zijn ondergebracht liggen rond de € 1,8 miljoen hoger dan de referentiegemeenten. Dit is mogelijk te verklaren door beleidsmatig in te zetten op het werken met gebiedsteams binnen de gemeente en dit verklaart ook de stijging van de geraamde lasten van 25% en de overschrijding van 15%). Het is niet duidelijk hoe de andere gemeenten omgaan met de toerekening van salarislasten aan deze taak, dus dat maakt vergelijking met andere de gemeenten lastig.

Op basis van vervolganalyse is wel geconstateerd dat de loonkosten die aan het taakveld Wijkteams zijn toegerekend in de jaren 2018-2021 aanzienlijk zijn gestegen. Dit lijkt ook logisch gezien de inzet op het werken met gebiedsteams binnen Ooststellingwerf.

Maatwerkvoorziening (WMO) en maatwerkdienstverlening 18-. Op deze taakvelden geeft Ooststellingwerf relatief minder uit dan de referentiegemeenten. De gemeente heeft aangegeven sterk in te zetten op preventie en dit kan een indicatie van de effectiviteit zijn op dit vlak.

Inkomensregelingen. De kosten voor dit taakveld liggen in Ooststellingwerf een kleine € 0,2 miljoen hoger t.o.v. de referentiegemeenten. Op basis van nadere analyse begroot Ooststellingwerf hier in 2021 € 384 per inwoner aan uitgeven. Van de referentiegemeenten geeft Achtkarspelen een vergelijkbaar bedrag uit. De andere referentiegemeenten geven hier minder per inwoner aan uit.

Maatwerkdienstverlening 18+. De kosten liggen hier in de begroting 2020 ongeveer € 1,6 miljoen hoger t.o.v. het gemiddelde van de referentiegemeenten. Op basis van nadere analyse zien wij dat Ooststellingwerf veel verstrekkingen in natura verzorgt ten opzichte van referentiegemeenten.

Volksgezondheid en milieu:

	Taakgroep Volksgezondheid en milieu	Begroting 2020 Ooststellingwerf (lasten*€ 1.000)	Gemiddelde onderbesteding laatste 3 jaar (jaarrekening)	Stijging raming lasten laatste 3 jaar (begroting)	Afwijking begroting 2020 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)	Afwijking begroting 2019 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)
7.1	Volksgezondheid	1.210	8%	23%	-153	-229
7.2	Riolering	2.282	5%	-2%	-25	-25
7.3	Afval	2.579	-2%	6%	-178	-153
7.4	Milieubeheer	703	-60%	26%	382	306
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	0	0%	0%	127	127

Op deze taakgroep is in totaal € 6,8 miljoen begroot (begroting 2020). Het te onderzoeken besparingspotentieel op deze taakgroep bevindt zich met name in de taakvelden volksgezondheid, riolering en afval. Daar staat tegenover dat op het taakveld milieubeheer het saldo van baten en lasten bij de gemeente Ooststellingwerf aanzienlijk lager liggen dan bij de referentiegemeenten. En dat ondanks dat de begrote lasten over de afgelopen 3 jaar met 26% zijn gestegen.

Verder is relevant dat als indicatief besparingspotentieel op gebied van afval en riolering ook daadwerkelijk in besparingen kan worden omgezet dit niet primair leidt tot een betere financiële positie, maar dat deze dan vanwege de kostendekkende belastingen aan burgers en bedrijven worden teruggegeven.

Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting:

	Taakgroep Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting	Begroting 2020 Ooststellingwerf (lasten*€ 1.000)	Gemiddelde onderbesteding laatste 3 jaar (jaarrekening)	Stijging raming lasten laatste 3 jaar (begroting)	Afwijking begroting 2020 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)	Afwijking begroting 2019 t.o.v. gemiddelde (*€ 1.000)
8.1	Ruimtelijke ordening	1.384	-29%	15%	-153	-153
8.2	Grondexploitatie (niet- bedrijventerreinen)	518	84%	116%	153	102
8.3	Wonen en bouwen	1.408	4%	13%	-25	-25

Op deze taakgroep is in totaal € 3,3 miljoen begroot (begroting 2020). Meest opvallend te onderzoeken op deze taakgroep is het indicatieve besparingspotentieel op de taakvelden ruimtelijke ordening (8.1) en wonen en bouwen (8.3). De netto lasten liggen hier zo'n € 2 ton hoger dan het gemiddelde van de andere gemeenten. Ook is de begroting voor deze taakvelden met ruim 15% gestegen. Nadere analyse van de personeelslasten laat zien dat met name ook de personeelslasten die aan deze twee taakvelden worden toegerekend fors zijn gestegen over de afgelopen 3 jaar.

De taakgroep grondexploitatie (8.2) is minder relevant in kader van de Scan omdat de kosten terug worden verdiend door de verkoop van gronden. Uiteraard is het in kader van risicomanagement zeer relevant te monitoren of de lasten ook daadwerkelijk op blijven wegen tegen de gerealiseerde en te realiseren baten.

3.3. UITKOMSTEN BEDRIJFSVOERING (EN OWO-SAMENWERKING)

Bedrijfsvoering:

Voor wat betreft de bedrijfsvoering van de gemeente Ooststellingwerf worden in de Begrotingsscan de formatiegegevens onder meer vergeleken met die van geselecteerde referentiegemeenten.

De scan laat de volgende uitkomsten zien:

Gemiddeld aantal fte's per 1.000 inwoners	2018	2019	2020
Gemeente Ooststellingwerf	6,4	7,2	7,6
Geselecteerde referentiegemeenten	6,2	6,4	6,5
Gemeenten van 20.000 tot 50.000 inwoners	5,4	5,2	5,2
Gem. redelijke sociale structuur / centrumfunctie	5,6	5,5	5,5

De gegevens zijn afkomstig van het CBS en het ABP, het pensioenfonds van gemeentelijk personeel die voor pensioenberekeningen beschikt over loongegevens van de gemeente. Even een voorbeeld: De 7,6 fte per 1.000 inwoners voor 2020 is gebaseerd op gegevens op peildatum 1 januari 2019, die in basis door gemeenten gebruikt worden om de begroting voor 2020 op te stellen. Op 1 januari 2019 had Ooststellingwerf volgens de gegevens van het ABP op basis van 194,13 fte 215 medewerkers in loondienst (en waarover pensioenpremie werd betaald). Op basis van 25.497 inwoners betekent dat afgerond 7,6 fte per 1.000 inwoners als basis voor de begroting 2020.

Vervolgens is in de loop van 2019 de begroting 2020 opgesteld en eind 2019 vastgesteld door de Raad. Op basis van de begroting 2020 komt de gemeente op een raming van de formatie van 222,78 fte wat bij een geraamd aantal inwoners van 25.460 neerkomt van 8,8 fte per 1.000 inwoners. Voor de vergelijking in dit voorbeeld zijn we teruggeslagen naar de begroting 2019. De gemeente Ooststellingwerf raamde voor (1 januari) 2019 een formatie van 218,93 fte, wat neerkomt op afgerond 8,6 fte per 1.000 inwoners.

Op basis van dit voorbeeld kan geconstateerd worden dat er 218,93 fte was geraamd voor 2019, terwijl er op 1 januari 2019 voor 194,13 fte loon werd betaald. De verklaring is dat er meer personeel is geraamd dan dat er werkelijk in dienst is, o.a. door openstaande vacatures. Gebruikelijk bij gemeenten is dat deze ruimte in de begrote formatie kan worden ingezet voor inhuur van externe expertise die niet in de organisatie aanwezig is. Veel gemeenten hebben een grotere toegestane vaste formatie dan werkelijk vast ingevuld is en in die zin achten wij de voorgaande tabel goed bruikbaar voor het zoeken naar indicaties voor besparingspotentieel.

Op basis van de uitkomsten van de Scan (zie voorgaande tabel) kan worden geconstateerd dat de formatie van Ooststellingwerf relatief hoog is ten opzichte van de referentiegemeenten en dat deze de afgelopen jaren ook harder is gestegen. N.B. Daarin is de uitbreiding van buitendienst per 2021 nog niet meegenomen. Wij hebben geconstateerd dat onder meer door het instellen van de Gebiedsteams er formatie is bijgekomen en dat er formatie is bijgekomen op onder meer economische ontwikkeling en duurzaamheid. Het beeld is dat de gemeente Ooststellingwerf brede inhoudelijke ambities heeft en hiervoor formatie in de begroting heeft opgenomen.

OWO-samenwerking (kwantitatief):

Op basis van gesprekken en beschikbare (met name formatie)gegevens en OWO-visie hebben wij ten aanzien van de OWO-samenwerking het volgende geconstateerd.

De formatie van de teams die in Ooststellingwerf zijn gehuisvest tellen mee met de formatie van de gemeente Ooststellingwerf, de teams die in Weststellingwerf zijn gehuisvest tellen mee met de formatie van Weststellingwerf en de teams die in Opsterland zijn gehuisvest tellen mee met de formatie van Opsterland.

Qua formatie is de OWO-samenwerking als volgt opgebouwd:

Gehuisvest in Ooststellingwerf

Team Beheer & registratie, incl. 0,5 manager	22,5 fte
Team Belastingen en vastgoedinformatie, incl. 0,5 manager	23,5 fte
Totaal gehuisvest in Ooststellingwerf	46,0 fte

Gehuisvest in Weststellingwerf

Manager Bedrijfsvoering en administratieve ondersteuning	1,7 fte
Team Informatisering & Automatisering	14,8 fte
Team Documentaire Informatievoorziening	21,6 fte
Team Personeels- en Salarisadministratie	9,1 fte
Team Financiële Administratie+	18,0 fte
Totaal gehuisvest in Weststellingwerf	65,2 fte

Gehuisvest in Opsterland

Manager VTH	1,0 fte
Team Vergunningen	14,1 fte
Team Toezicht & handhaving	11,7 fte
Team Advies & ondersteuning	13,5 fte
Totaal gehuisvest in Opsterland	40,3 fte

In lijn met de voorgaande analyse van de bedrijfsvoering en de formatie van de gemeente Ooststellingwerf (7,6 per 1.000 inwoners voor 2020) kan worden geconstateerd dat de formatie van Ooststellingwerf ruimer wordt belast met personeel vanuit de OWO-samenwerking dan de gemeente Opsterland. Maar dat de 'OWO-formatie' in aanzienlijk mindere mate drukt op de formatie van Ooststellingwerf dan de gemeente Weststellingwerf, die een vergelijkbaar aantal inwoners kent.

Ook kan worden geconstateerd dat de totale OWO formatie van 151,5 fte een aanzienlijk deel uitmaakt van ook de totale formatie van de 3 gemeenten. De 46 fte die in de formatie van Ooststellingwerf bedraagt zo'n 20% van de totale formatie van Ooststellingwerf. Dit is relevant voor het heroverwegingsproces omdat wij ook hebben geconstateerd dat de mogelijkheden voor sturing op de formatie van OWO en sturing op de bedrijfsvoering van OWO in het algemeen beperkt zijn. Dit brengt ons op een meer kwalitatief aspect.

OWO-samenwerking (kwalitatief):

Bij de start van de OWO in 2014 is er in eerste instantie vanuit gegaan dat kwaliteit van dienstverlening moest verbeteren door het verkleinen van de kwetsbaarheid en vergroten van doelmatigheid door samen te

werken. In tweede instantie was kostenbesparing een doelstelling van de samenwerking. Op basis van de OWO-visie is geconstateerd dat er besparingen zijn gerealiseerd. De OWO is gestart voor de 3 decentralisaties in het sociaal domein per 2015. De uitvoeringstaken die bij de 3 gemeenten zijn terecht gekomen zijn grotendeels opgevangen door de OWO-organisatie 'van voor 2015'. Hiermee zijn er indirect kostenbesparingen gerealiseerd. Wel zou er financiële ruimte ontbreken om kwalitatief te investeren in de eerste doelstelling van de OWO: verdere kwaliteit van dienstverlening door doelmatiger samenwerken.

Daarbij geldt dat de 3 gemeenten het ook samen eens moeten worden over belangrijke besluiten. De 3 gemeentesecretarissen die de directie vormen en de colleges van B&W en de raden die zij als stakeholder hebben, maken het in onze optiek niet makkelijk om samen ingewikkelde keuzen te maken over bijvoorbeeld besparingen. Verder hebben wij begrepen dat binnen de OWO wordt gewerkt met het principe dat deelnemende gemeenten benodigde formatie op de onderdelen die ze in huis hebben, niet in rekening brengen bij de andere gemeenten, maar zelf financieel opvangen. Dit maakt het sturen op de kosten van de taken die door de andere OWO-partners uitgevoerd worden moeilijker voor de deelnemende gemeenten. En als dan ruim 20% van je formatie in het samenwerkingsverband is ondergebracht maakt dit financiële sturing en daarmee ook besparen ingewikkeld.

Gelijktijdig liggen in onze optiek kansen om verder samen te werken in OWO-verband. Dat de 3 raden samen gaan komen om de OWO-visie vast te stellen lijkt een goede zaak. Daarnaast is het ook noodzakelijk dat de bijbehorende inrichting zodanig gaat werken dat OWO-directeuren, i.c. de gemeentesecretarissen meer slagvaardig kunnen gaan opereren, waarbij er meer dan nu het geval is gewerkt wordt aan een gezamenlijk inhoudelijk kader gecombineerd, met een gezamenlijk financieel kader en gezamenlijke financiële sturing. Een sterkere positionering van de opdrachtgeversrol kan hier helpend bij zijn, omdat deze rol het kritisch volgen van de kosten van de uitvoering van de taken, in zich draagt. Het lijkt ons verstandig een bestuursopdracht in die richting op te stellen en in te brengen bij de andere 2 OWO-gemeenten.

4. MOGELIJKHEDEN VOOR MEER GEZONDE BALANS

4.1. ONS BEELD VAN DE FINANCIËLE POSITIE VAN OOSTSTELLINGWERF

Een belangrijke aanleiding voor dit heroverwegingsproces is het nadelige structurele meerjarenperspectief (financieel) zoals dit via reguliere P&C-rapportages (kadernota, begroting, tussenrapportages en jaarstukken) wordt voorgelegd en vastgesteld door de Raad. Op basis van onze analyse van P&C-rapportages en op basis van accenten die de Raad in zijn besluit van januari 2021 heeft meegenomen komen we tot een aantal constatering.

Constatering 1:

Wij hebben geconstateerd dat er op begrotingsbasis sprake is van (structureel nadelige) tekorten, maar dat bij de jaarstukken er sprake is van een overschot. Hierdoor geven veel fracties aan zich af te vragen of de financiële problematiek in de juiste omvang wordt geschetst.

Ook bij de recent gepubliceerde Jaarstukken 2020 blijkt een overschot op de jaarrekening van € 4,5 miljoen te zijn gerealiseerd. Daarvan heeft onder meer € 2,2 miljoen betrekking op eenmalige winstneming in het Grondbedrijf en € 0,8 miljoen op eenmalige voordelen uit de coronamiddelen van het Rijk. Deze zijn als incidenteel te kenmerken. Dit betekent dat er per saldo voor € 1,5 miljoen sprake is van overige voordelen. Voordelen in de jaarstukken kunnen ten onrechte leiden tot een beeld ‘dat het wel zal vallen met de begrotingstekorten’. Om dit beeld goed te nuanceren kan het in onze optiek behulpzaam zijn de structurele en incidentele effecten van de jaarstukken helderder te vertalen in de jaarlijkse kaderbrief en begroting, bijvoorbeeld via een begrotingswijziging (van effecten jaarrekening) en bijbehorende samenvatting bij de kaderbrief.

Constatering 2:

Parallel aan dit heroverwegingsproces, loopt het proces van reguliere voorjaarsrapportage en kaderbrief. Wij hebben vanuit de reguliere voorjaarsrapportage 2021 geconstateerd dat er sprake is van een structureel nadelig effect van € 0,1 miljoen en dat de overige effecten en onvermijdelijke ontwikkelingen uit de kaderbrief 2022-2025 per saldo afgerond € 0,1 miljoen bedragen. Dit betekent dat het saldo van het tekort op het financieel meerjarenperspectief is opgelopen van afgerond € 0,7 miljoen bij het vaststellen van de Programmabegroting 2021-2024 (afgelopen november) tot een structureel tekort van bijna € 0,9 miljoen op dit moment, zij het dat een aantal risico's en onzekerheden hier nog wel bij moet worden betrokken om het financieel perspectief compleet te maken.

Constatering 3:

De belangrijkste financiële risico's waar Ooststellingwerf in onze optiek rekening mee moet houden zijn de aankomende herverdeling van het gemeentefonds en de incidentele extra middelen voor jeugdhulp van het rijk.

Voor wat betreft het risico van de herverdeling gemeentefonds is in de kaderbrief aangegeven dat de negatieve effecten voor Ooststellingwerf mogelijk oplopen tot € 1,1 miljoen in 2025 (einde van de 4-jaarsperiode die de kaderbrief 2022-2025 bestrijkt), maar mogelijk nog verder oploopt tot € 1,9 miljoen nadelig in 2027. De status van deze herverdelingseffecten zijn niet zeker, maar het zou zeer onverstandig zijn deze trend te negeren en hier niet op te anticiperen.

Risico omtrent de extra middelen voor jeugdhulp. Incidenteel krijgt de gemeente t/m 2022 extra middelen voor jeugdhulp van het rijk. Van de toezichthouder (provincie Fryslân) mogen deze middelen ‘formeel’ als structureel worden beschouwd. Dit klinkt leuk, maar er liggen geen harde toezeggingen vanuit het kabinet voor een passende oplossing voor na 2022. Dit betekent in onze optiek een significant risico voor de financiële positie voor 2023 en verder van afgrond € 0,5 miljoen.

In onze optiek is het correct dat het college in de Kaderbrief 2022-2025 rekening houdt met tenminste deze risico's voor de financiële positie.

Constatering 4:

De manier waarop risico's worden beheerst in relatie tot weerstandsvermogen biedt ruimte om beschikbare reserves in te zetten voor incidentele vraagstukken.

Wij hebben geconstateerd dat de gemeente de risico's die zij loopt op een gestructureerde manier beheerst en daarover via jaarstukken en begroting rapporteert. Op basis van de Jaarstukken 2020 betreft het € 1,0 miljoen aan overige gekwantificeerde risico's tegenover een beschikbaar weerstandsvermogen van € 21,0 miljoen. Dit betekent dat er ruimte is in het weerstandsvermogen (die bestaat uit reserves) om reserves in te zetten voor incidentele vraagstukken. Laat helder zijn dat reserves niet ingezet kunnen worden voor het oplossen van de structurele financiële tekorten van de gemeente. Wel is er ruimte om structurele maatregelen waarover nu wordt besloten, gefaseerd in te voeren en tijdelijk te dekken met incidentele ruimte vanuit de reserves. Uiteraard adviseren wij de Raad hier zeer zorgvuldig mee om te gaan om 'potverteren' te voorkomen en zo de financiële gezondheid van de organisatie in gevaar te brengen.

Constatering 5:

Aandachtspunt inzake de risico's grondexploitaties en sociaal domein. We gaven hiervoor aan dat er voor € 1,0 miljoen aan overige risico's wordt gekwantificeerd tegenover een beschikbaar weerstandsvermogen van € 21,0 miljoen. Daarnaast vragen wij specifiek aandacht voor het opvangen van risico's in de grondexploitatie en de risico's in het sociaal domein.

De gemeente loopt beperkt risico's op de grondexploitaties, onder meer door het voeren van passief grondbeleid. Het heeft hier een reserve van € 1,0 miljoen tegenover staan die primair bestemd is blijven voor het opvangen van risico's in de grondexploitatie. Zeker als de ambities van Ooststellingwerf op gebied van woningbouw concreet worden kan dit mogelijk leiden tot aanpassingen in het grondbeleid. Dan moeten ook het risicoprofiel en de benodigde reserve (grondexploitatie) daarop worden geactualiseerd.

Dit geldt ook voor de risico's in het sociaal domein. De gemeente ziet hier enkele lastig te kwantificeren risico's. Onder meer de aanpassing van het woonplaatsbeginsel in de Jeugdwet per 2022, de aanpassing van de verdeelsystematiek sociaal domein (parallel aan de herverdeling gemeentefonds) per 2023 en de effecten van de invoering van het abonnementstarief in de Wmo per 2019. In onze optiek is het goed dat de gemeente deze risico's onderkent. Wel is het van belang voor de Raad te blijven volgen welke op welke wijze deze risico's kunnen worden gekwantificeerd (en kunnen worden afgedekt vanuit de algemene reserve).

Constatering 6:

Terug naar de Kaderbrief 2022-2025. Het is in onze optiek reëel rekening te houden met een nadelig saldo oplopend tot € 0,9 miljoen in 2025 plus de verwerking van de risico's en onzekerheden (oplopend tot € 1,7 miljoen in 2025) in het financieel perspectief. Kortom, een structureel tekort van € 2,6 miljoen.

Daarnaast achten wij het verstandig de in de kaderbrief aangekondigde ambities en ontwikkelingen zorgvuldig af te wegen. En na te gaan of structurele ontwikkelingen vooralsnog via een tijdelijke financiële impuls kunnen worden opgevangen. Ook dit vraagt een zorgvuldige afweging, want ook eenmalige middelen zijn maar één keer in te zetten.

Constatering 7:

In ons onderzoek hebben wij de hele scope van gemeentelijke taken en bedrijfsvoering de revue laten passeren. Op basis hiervan hebben wij in technische afstemming met organisatie een kansrijk pakket aan keuzemogelijkheden voorbereid.

In de concrete voorstellen worden lastige keuzen voorgelegd om taken te verminderen en/of versoberd uit te voeren. Op basis van de mate waarin voorgelegde keuzen ook daadwerkelijk worden overgenomen moet blijken of nog pijnlijker keuzen moeten worden overwogen.

Voor een aantal onderwerpen geldt dat deze in ons onderzoek de revue zijn gepasseerd, maar waarvoor we geen voorstellen in het pakket hebben genomen. Dit zijn de volgende:

- Jeugdbeleid. De voorstellen van de taskforce zijn al verwerkt in de begroting.
- Uitbesteding buitendienst: dit is redelijk recent nog onderzocht en daar kwam geen substantieel besparingspotentieel uit naar voren.
- Belastingen: er zijn mogelijkheden de verhoging van de inkomsten van een aantal belastingen nader te onderzoeken. Een eerste analyse laat zien dat daar geen groot potentieel in zit. Wel zijn in resp. de kaderbrief en in deze rapportage diverse voorstellen voor inkomstenverhoging opgenomen.
- Duurzaamheid: in juni bespreekt de raad het advies van het college over de ambities en de inzet van de beschikbare middelen op dit onderwerp. Procedureel is het niet handig binnen een maand op twee verschillende momenten te spreken over de middelen die hiervoor beschikbaar zijn.

4.2. CONTEXT VOOR KEUZEN: EEN SWOT-ANALYSE VAN OOSTSTELLINGWERF

Voordat we ingaan op de mogelijkheden voor een meer gezonde (financiële) balans, ofwel de keuzen in dit heroverwegingsproces, nemen we u beknopt mee in wat we zijn tegengekomen in de kennismaking met de gemeente Ooststellingwerf. Dit hebben we vertaald in een beknopte SWOT-analyse van Ooststellingwerf: wat zijn in onze optiek de sterk en zwakke punten en waarin liggen volgens ons de kansen en bedreigingen?

1. Sterke punten van Ooststellingwerf (S = Strength)

- Grote individuele betrokkenheid in raad, college en ambtelijke organisatie
- Aanwezige ambtelijke kwaliteit

2. Zwakke punten van Ooststellingwerf (W = Weakness)

- Geen samenhangend, samenbindend en richtinggevend bestuurlijk verhaal dat helpt in het maken van duidelijke keuzes
- Geen focus, grote hoeveelheid prioriteiten en zaken die om aandacht vragen
- Geen sterk mechanisme dat helpt in het op elkaar afstemmen van bestuurlijke wensen en mogelijkheden qua ambtelijke capaciteit en financiële middelen
- Grote bestuurlijke dynamiek, weinig bestuurlijke samenhang en vertrouwen

3. Kansen voor Ooststellingwerf (O = Opportunity's)

- Mogelijkheid om op te trekken met andere partners in oppakken gezamenlijke opgaven en binnenhalen fondsen en subsidies
- Benutten burgerkracht
- Ontwikkelmogelijkheden in de bedrijfsvoering en sturing organisatie

4. Bedreigingen voor Ooststellingwerf (T = Threats)

- Demografische uitdaging
- Kwetsbaarheid en afhankelijkheid van relatief groot deel inwoners
- Herverdeling Algemene Uitkering, vergroting financiële risico's door decentralisatie, verkleining eigen invloed op sturing inzet middelen
- Grote uitstroom door pensionering komende tien jaar

4.3. ADVIEZEN EN NOG TE ONDERZOEKEN MOGELIJKHEDEN

Waar zou vanuit ons beeld van de financiële positie en onze SWOT-analyse op ingezet moeten worden? We komen hiervoor eerst met een drietal adviezen om de scope van bestuurders en ambtenaren te richten op een continue afstemming tussen bestuurlijke wensen en mogelijkheden/middelen.

Vervolgens gaan we in op een aantal nog te onderzoeken mogelijkheden voor besparingen die we nog niet in concrete voorstellen (hoofdstuk 5) hebben vertaald en waarvan het goed zou zijn deze om te zetten in zo concreet mogelijke bestuursopdrachten vanuit Raad c.q. College van B&W.

Drie adviezen qua scope in bestuurlijk-ambtelijke samenwerking.

1. Breng focus aan.

Gezien het financieel meerjarenperspectief en de risico's op financieel vlak is het niet meer houdbaar én zelfstandig te willen blijven én de laagste lasten te hebben én alle ambities overeind te houden. Als je wat wilt, zul je keuzes moeten maken waar je echt voor gaat en wat dus ook minder belangrijk is. Kies drie thema's waar je echt voor gaat. Dan wordt een gerichte inzet van financiële inzet en ambtelijke capaciteit ook gemakkelijker en is ook beter te sturen op de omvang van de organisatie. Als alles belangrijk is heb je ook overal mensen voor nodig.

Wij doen verder de oproep om in de nieuwe raadsperiode met een duidelijk en ook richtinggevend bestuurlijk kader te werken. Het raads- of collegeprogramma moet echt helpend zijn in het aanbrengen van focus en het maken van (pijnlijke en moeilijke) keuzes. Dat gaat echt helpen bij het komen tot én handhaven van een gezond financieel meerjarenperspectief.

2. Blik meer naar buiten: trek samen op waar gezamenlijke mogelijkheden liggen.

Formuleer op verschillende niveaus gezamenlijke ambities (OWO, ZO Friesland, Provincie, Noord-Nederland). Investeer in de relatie met de Provincie. Onderzoek deze mogelijkheden in aanloop naar de komende verkiezingen, zodat dit bij de komende raadsperiode handen en voeten kan krijgen. Sluit in de formulering van je beleid aan bij de doelen en ambities waar financiële middelen voor beschikbaar zijn. Zet nadrukkelijk in op het zelf en gezamenlijk binnenhalen van externe financiële middelen. Kijk ook waar mogelijkheden zijn om meer samen met anderen op te trekken in de eigenaars- en opdrachtgeversrol van de belangrijke verbonden partijen zoals de Veiligheidsregio en de FUMO.

3. Werk samen vanuit het besef dat er een grote betrokkenheid is op een mooie toekomst van Ooststellingwerf.

De opgaven waar Ooststellingwerf de komende jaren voor staat zijn groot. Tegelijk zijn de middelen en menskracht om daar aan te kunnen werken beperkt en de mogelijkheid de omvang hiervan te beïnvloeden

nemen eerder af dan toe. Dat betekent dat er actief gezocht moet worden naar het in verbinding werken aan deze opgaven. Ieder vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid, maar zeker in verbondenheid. De basis voor deze verbondenheid is de grote betrokkenheid die iedereen met wie we gesproken hebben, heeft bij een mooie toekomst voor de gemeente en zijn inwoners. Voor verdeeldheid zijn de opgaven te groot.

Nog te onderzoeken besparingsmogelijkheden (te vertalen in concrete bestuursopdrachten).

1. Bepaal een minimumniveau van voorzieningen in de kernen.

Voor de leefbaarheid van de kernen is het basisvoorzieningenniveau belangrijk. De gemeente heeft hier voor een deel rechtstreeks invloed op. Het beeld is dat de financiële houdbaarheid van deze voorzieningen door leegstand onder druk komt te staan, bijvoorbeeld bij scholen en sportaccommodaties. Tegelijk raken deze voorzieningen en andere voorzieningen zoals de bibliotheek aan de fundamentele structuur binnen de kernen.

Deze voorzieningen kennen besparingspotentieel. Voor een deel gaat het om niet wettelijke taken, voor een deel gaat het om taken waarbij er een keuze is op welk ambitieniveau ingestoken wordt.

Het is belangrijk een heldere visie te hebben over welk voorzieningenniveau in elke kern minimaal ondersteund wordt. Betrek hier ook peuterspeelzaalwerk en de ondersteuning van dorpshuizen bij. Betrek deze opgave bij het formuleren van het nieuwe accommodatiebeleid en laat daarin twee varianten uitwerken die leiden tot een besparing van € 200.000 respectievelijk € 400.000.

2. Onderzoek mogelijkheden voor meer data gedreven, ketengericht en procesgericht te werken.

De komende jaren zullen de mogelijkheden voor het verder ontwikkelen van de organisatie in de sturing aan de hand van data en het verder digitaliseren, automatiseren en robotiseren toenemen. Geadviseerd wordt te onderzoeken welke mogelijkheden dit biedt voor het verder vergroten van de efficiency van de organisatie en daarmee verlagen van de kosten van de organisatie. Betrek daarbij ook mogelijkheden van verdergaande digitalisering van de (directe) dienstverlening: meer werken op afspraak, verminderen openingstijden, gerichte kanaalsturing (inzetten en sturen op gebruik van goedkoopste vorm van dienstverlening).

Onderzoek de mogelijkheden van het onderbrengen van niet-wettelijke taken bij de FUMO of bij een andere gemeente of samenwerkingsverband van gemeenten. Op dit moment zijn alleen de voorgeschreven taken ondergebracht bij de FUMO. Het advies is een businesscase op te stellen voor het onderbrengen van aanvullende taken bij de FUMO of bij een andere intergemeentelijke samenwerking, om zo een afweging te kunnen maken of dit zowel vanuit het oogpunt van professionaliteit, dienstverlening en kosten voordelen biedt.

3. Onderzoek op welke manier zelfstandig en in samenwerking met anderen aanvullende middelen binnengehaald kunnen worden.

Overweeg daarbij om de formulering en ontwikkeling van beleid aan te sluiten bij en te baseren op de mogelijkheden voor externe financieringsbronnen. Dus niet eerst beleid ontwikkelen en dan geld daarbij zoeken, maar kijken waar geld beschikbaar is en kijken welke formulering van het beleid het meeste kans maakt op het verkrijgen van aanvullende middelen vanuit de Provincie, het Rijk of Europa.

5. VOORSTELLEN VOOR MEER GEZONDE BALANS

In dit hoofdstuk volgen de concrete voorstellen voor meer gezonde balans. De voorstellen zijn zo goed als mogelijk gerubriceerd naar de programma's en paragrafen van de huidige programmabegroting. Daar waar voorstellen financieel gezien een programma overschrijdend karakter kennen zijn ze gerubriceerd onder 1 van de programma's of paragrafen, waarbij vooral meer beleidsmatig is gekeken naar de indeling i.p.v. primair financieel-technisch.

5.1. VOORSTELLEN M.B.T. SAMENLEVEN

Keuzemogelijkheid nummer 1

Portefeuillehouder: Esther Verhagen

Keuzemogelijkheid: Terughoudender rol gemeente

Omschrijving keuzemogelijkheid

Met het vaststellen van de Visie op Samenleven stelde de Raad 15 maatschappelijke effecten vast die we willen bereiken. Voor elk van deze effecten is uitgewerkt welke rol de gemeente op zich neemt bij het realiseren hiervan:

- Loslaten (we laten het aan de samenleving over, we doen niets).
- Faciliteren (initiatief ligt bij de samenleving, als zij dat vragen faciliteren wij hen, als dat kan en nodig is).
- Stimuleren (initiatief ligt bij de gemeente, uitvoering in samenwerking met samenleving).
- Regisseren (initiatief en wettelijke taak ligt bij de gemeente, uitvoering in overleg met samenleving).

Inwoners, organisaties et cetera is destijds gevraagd welke rol zij voor de gemeente zien op de verschillende terreinen. Zij zagen in een aantal gevallen een beperkte rol (loslaten of faciliteren). Bij de behandeling van de doelenboom in de Raad koos de Raad in een aantal gevallen voor een zwaardere rol van de gemeente (bv faciliteren i.p.v. loslaten en stimuleren i.p.v. faciliteren). Dit heeft gevolgen voor zowel de benodigde ambtelijke capaciteit (hoe groter de rol, hoe meer uren nodig) als de benodigde financiële middelen (subsidies).

Het gaat om:

- Eenzaamheid (stimulerende rol gemeente i.p.v. faciliteren)
- Mensen helpen elkaar (faciliteren i.p.v. loslaten)
- Mensen bewegen voldoende (stimuleren i.p.v. loslaten)
- Dementievriendelijke gemeente (stimuleren i.p.v. faciliteren)

De Raad kan besluiten de gemeentelijke rol op deze onderwerpen alsnog te beperken, waardoor besparingen mogelijk zijn (zie ook de doelenboom).

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Binnen het sociaal domein zijn er diverse tijdelijke kosten na de opstartfase van faciliteren niet meer nodig (na 2022). Ook is er minder geld nodig om inspanningen te bekostigen. Denk hier bijvoorbeeld aan buurtsportcoaches. Er zijn overigens wel verwachtingen gewekt in de lokale samenleving op deze terreinen. Mogelijk verdwijnt daardoor de energie bij partners om de schouders er onder te zetten.

N.B. Minder ambtelijke capaciteit op het terrein van eenzaamheid is al meegenomen in 'Keuzemogelijkheid personeelskosten beleid en gebiedsteam' dus zijn hier niet meegerekend.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	0	-50.000	-100.000	-100.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel en deels incidenteel. Momenteel tijdelijke extra ureninzet voor specifieke onderwerpen, bijv. voor dementievriendelijke gemeente.

Dit financiële effect is een globale inschatting.

Keuzemogelijkheid nummer 2

Portefeuillehouder: Esther Verhagen

Keuzemogelijkheid: Inzetten op interventies met aantoonbare bijdragen aan maatschappelijke effecten in sociaal domein

Omschrijving keuzemogelijkheid

Met het vaststellen van de Visie op Samenleven is een actueel beleidskader ontstaan dat nadrukkelijk in samenwerking met betrokkenen is opgesteld. In de Visie en bijbehorende doe-agenda's is veel aandacht voor de effectiviteit van de inspanningen. We willen nadrukkelijk in gaan zetten op die zaken waarvan uit de praktijk blijkt dat ze bijdragen aan de 15 maatschappelijke effecten die centraal staan in de Visie. De verwachting is dat we met de nieuwe werkwijze die ingezet is (data gedreven, resultaat gestuurde subsidiëring) en de komende 1,5-2 jaar verder zijn beslag krijgt, er na die periode veel data en informatie beschikbaar is, aan de hand waarvan een keuze gemaakt kan worden in welke inspanningen effectief zijn en dus de inzet van de middelen waard zijn, en welke niet effectief (genoeg) zijn.

Dat betekent dat het mogelijk is een taakstelling op de subsidies en overige uitgaven binnen dit domein te realiseren, nadat deze manier van werken goed ingevoerd is. Voorgesteld wordt om in de periode vanaf 2023 in een opbouw te kiezen voor een opbouwend bedrag dat via deze denklijn gevonden kan worden binnen het geheel van de subsidies en overige uitgaven in het sociaal domein.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Het kan gaan om:

- Dubbelingen in inspanningen (verschillende inspanningen gericht op hetzelfde effect).
- Inspanningen waarvan in de loop van de tijd blijkt dat ze niet (voldoende) aantoonbaar bijdragen aan maatschappelijke effecten.
- Pilots waarvan de werkwijze effectiever blijkt dan tot dan toe gebruikelijke werkwijzen.
- Inspanningen die efficiënter georganiseerd kunnen worden. Optie is bijvoorbeeld om 70% van het huidige budget voor bepaalde activiteiten beschikbaar te stellen aan (een alliantie van) organisaties, die zorgen dat een bepaalde opdracht wordt gerealiseerd (bv voorkomen van

eenzaamheid), waarbij we hen afrekenen op resultaat en niet op activiteiten. Uiteraard vraagt dit goede afspraken ‘aan de voorkant’ over de gewenste outcome, de te bereiken doelgroep en de manier waarop de outcome wordt aangetoond.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	0	-100.000	-200.000	-200.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een globale inschatting

Keuzemogelijkheid nummer 3

Portefeuillehouder: Esther Verhagen

Keuzemogelijkheid: Verlagen van een aantal budgetten binnen het sociaal domein

Omschrijving keuzemogelijkheid

Voor het bestrijden van armoede is jaarlijks € 428.000 beschikbaar.

Voor mantelzorg en vrijwilligersbeleid is jaarlijks € 131.000 jaarlijks beschikbaar.

Het Gebiedsteam heeft een post materieel van ongeveer € 100.000. Dit is beschikbaar van oudsher voor een aantal specifieke zaken, o.a. voor sociale recherche, Caparis en inzet indicatieadviseur. Dit budget wordt al een aantal jaren niet volledig benut.

Jaarlijks is (naast bijdragen voor GGD etc.) € 80.000 beschikbaar voor gezondheidsbeleid. Daarnaast ontvangen we al een aantal jaren GIDS-middelen van het rijk. Deze middelen zijn beschikbaar t/m 2021 en lopen naar verwachting door. Als we er vanuit gaan dat GIDS middelen doorlopen kan het reguliere budget van gezondheidsbeleid naar beneden bijgesteld.

De mogelijkheid is het totaal van deze middelen te verlagen met € 130.000 op basis van een inhoudelijke analyse van de gevolgen van de verlaging op de verschillende terreinen.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Nader uit te werken.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-130.000	-130.000	-130.000	-130.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een reële benadering

Keuzemogelijkheid nummer 4

Portefeuillehouder: Esther Verhagen

Keuzemogelijkheid: WMO Vervoer, schrappen bovenregionaal vervoer

Omschrijving keuzemogelijkheid

Uit de rapportage van de taskforce WMO komt de volgende mogelijke maatregel naar voren: het schrappen van de mogelijkheid landelijk te reizen met de Wmo-pas en dit te beperken tot reizen in de regio. Voor reizen buiten de regio kan gebruik gemaakt worden van Valys, dat door het Rijk bekostigd wordt. Voor een uitgebreide toelichting: zie rapportage Taskforce sociaal domein.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Voor inwoners: Inwoners kunnen Valys apart aanvragen en dan gebruik maken van twee vervoerssystemen, met afwijkende spelregels. Het zou kunnen dat mensen hierdoor minder gaan reizen. Reden is dat Wmo- en Valys vervoer in de uitvoering verschillende diensten zijn. Valys is voor de grotere afstanden, maar de afstand tot de mensen is ook groter. Planningen worden centraal gemaakt wat de bezetting en de combinatiegraad ten goede komt. Niet op tijd rijden en omrijden i.v.m. combineren schijnt nogal eens voor te komen. Het contact met de chauffeur is anders, omdat men deze in ongeveer de helft van de gevallen niet kent. Waardoor het risico bestaat dat men afhaakt als men met Valys moet reizen. Ervaring leert dat inwoners bij langere ritten regelmatig de heenweg voor Valys en de terugweg voor Wmo-pas kiezen. En daarmee de Wmo kilometers

gebruiken die naar de letter van de wet voor de korte afstanden bedoeld zijn. Het voordeel van Valys voor inwoners is dat de tweede persoon gratis mee kan. Wijzigingen in bestaande spelregels vergt de nodige communicatie en uitleg van onze kant (en de kant van de vervoerder) en striktere toepassing van de regels. Voor taxiondernemer: Personenvervoer Kort voert ook Valys ritten uit. In die zin zou het volume voor de vervoerder gelijk kunnen blijven. Valys wordt via verschillende schijven voor de uitvoering onder aanbesteed aan regionale en lokale vervoerders. Bepalend voor deze verdeling is de postcode van het vertrekadres. Valys ritten die uit deze regio vertrekken zullen normaal gesproken door Kort worden gereden. Inwoners die van buiten de regio retour naar Ooststellingwerf reizen zullen door een andere vervoerder worden gereden. Vervoerder Kort zal deze ritten voor het grootste deel naar verwachting kwijtraken.

Voor gemeente: mogelijk een minder sociaal beleid/minder terugdringen van eenzaamheid doordat minder inwoners gebruik maken van de taxipas. Met goede communicatie zou dit ondervangen kunnen worden aangezien Valys een voorliggende regeling vanuit het Rijk is. (Bron: rapportage taskforce Wmo)

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-330.000	-330.000	-330.000	-330.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een reële benadering. Wel moet er rekening mee gehouden worden dat er momenteel door Corona fors minder wordt gereden.

Toelichting / onderbouwing financieel effect

In 2019 hebben 526 inwoners meer dan 30 kilometer enkele reis gereden. Gemiddeld is 58 km meer gereden dan 30 kilometer. In totaal zijn er 3.260 ritten geweest van meer dan 30 km. Daarbij horen 187.997 km. Het is ook mogelijk de voorziening te beëindigen boven 40 of 50 km.

- a) Schrappen boven 30km $(187.997 * 1,77) = € 330.000$
- b) Schrappen boven 40km $(151.524 * 1,77) = € 265.000$
- c) Schrappen boven 50km $(106.067 * 1,77) = € 185.000$

WMO tarief per km 2021			
	Oost- stellingwerf	Eigen bijdrage	Totaal
Tarief incl. BTW	1,77	0,18	1,95

WMO vervoer 2019			
	> 30 km	> 40 km	> 50 km
Aantal ritten	3.260	2.219	1.212
Aantal kilometers	187.997	151.524	106.067
Gemiddeld km per rit	58	68	88

Keuzemogelijkheid nummer 5

Portefeuillehouder: Esther Verhagen

Keuzemogelijkheid: Wmo vervoer verhogen eigen bijdrage

Omschrijving keuzemogelijkheid

De eigen bijdrage per kilometer zou kunnen worden verhoogd van € 0,18 naar een meer eigentijds tarief. Deze maatregel zou ook voor degene die meereist kunnen gelden.

In de rapportage van de taskforce WMO wordt dit verder toegelicht en uitgewerkt.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Voor inwoners: Men betaalt een hogere eigen bijdrage. Het is de vraag of en hoeveel men daardoor minder gaat reizen. Opsterland constateert de eerste paar maanden in 2020 24% minder vervoer t.o.v. 2019. Maar daar waren ook meer wijzigingen doorgevoerd: verhoging eigen bijdrage van € 0,22 naar € 0,30 per km, extra bijdrage van € 2,00 per rit en beperking max ritafstand van 70 naar 30 km. In Opsterland rijden meer vervoerders, deze constateerden begin 2020 een afname van ongeveer de helft van het vervoersvolume. Opsterland heeft nog geen zicht of en op welke wijze inwoners zich dan wel laten vervoeren. Er zullen inwoners zijn die nu al moeite hebben met het betalen van de kosten voor de taxipas en er daarom zo min mogelijk mee reizen. Daarnaast zijn er mensen met psychiatrische problematiek. Gaan die nog met de taxipas reizen als dit nog meer geld gaat kosten? Aan de andere kant zullen er ook inwoners zijn die dit kunnen betalen; de Wmo kent geen inkomensgrens.

Voor taxiondernemer: Mogelijk minder ritten door ophoging van de eigen bijdrage?

Voor gemeente: Als men minder gaat reizen bereiken we dan nog het doel dat we inwoners maatschappelijk in staat willen stellen om mee te doen? Als gemeente betalen wij minder, de inwoner betaalt meer. Aan de

andere kant zal er ook van inwoners een inspanning gevraagd kunnen worden om alles betaalbaar te kunnen houden.

De besparing zou op basis van bovenstaande verhoging van de eigen bijdrage (afhankelijk van politieke keuzes) structureel zijn en een reële benadering. Cijfers van 2020/2021 over gereden ritten geven geen goed beeld aangezien er wegens Corona fors minder gereden is.

(Bron: rapportage taskforce Wmo)

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel en gaat uit van een verhoging naar € 0,30

Dit financiële effect is een reële benadering.

Toelichting / onderbouwing financieel effect

Volgens de rittenadministratie Wmo taxivervoer is in 2019 in totaal 418.726 km gereden. De besparing zou daarmee zijn:

bij een eigen bijdrage van € 0,20: $418.726 \times € 0,02 = € 8.375$

bij een eigen bijdrage van € 0,25: $418.726 \times € 0,07 = € 29.311$

bij een eigen bijdrage van € 0,30: $418.726 \times € 0,12 = € 50.247$

Als maatregel 4 wordt overgenomen, is de besparing van deze maatregel lager, omdat het aantal kilometers lager is.

Keuzemogelijkheid nummer 6

Portefeuillehouder: Esther Verhagen

Keuzemogelijkheid: WMO vervoer opstaptarief hanteren

Omschrijving keuzemogelijkheid

Bij een inwoner wordt door de vervoerder in Ooststellingwerf bij ritten beneden de 5 km, altijd 5 km in rekening gebracht. Dat kost de inwoner $5 \times € 0,18 = € 0,90$. Dit komt ten goede aan de vervoerder. Reden hiervoor is dat er relatief veel korte ritten zijn. Bijvoorbeeld naar de kapper, slager etc. Dit zijn dure, onrendabele ritten. Dit opstap tarief brengt de vervoerder bij de inwoner in rekening en komt ten daarmee goede aan de vervoerder. Het streven voor de toekomst is om naar minder (verliesgevende) korte ritten toe te gaan, dit te vertalen in geld en dit totaal omslaan naar het kilometertarief, dus in totaal een lager tarief af te spreken.

Het is ook mogelijk om bij iedere rit een opstaptarief in rekening te brengen en deze ten goede van de gemeente te laten komen. Opsterland heeft in december 2019 een opstap tarief van € 2,- per rit ingevoerd, dit opstaptarief wordt ook voor mensen die meereizen en noodzakelijke begeleiders gehanteerd.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Voor inwoners: Mogelijk kiest men er bewust voor om bepaalde ritten anders of niet te organiseren. Analyse van de maatregel van Opsterland leert dat er januari 2020 om en nabij de 30% minder ritten zijn verreden door deze maatregel. In februari is dat verder gestegen naar rond de 45%. In Opsterland is het opstaptarief inmiddels van € 2,00 naar €1,00 teruggebracht. De gevolgen daarvan zijn nog niet bekend. Weststellingwerf heeft per 1 januari 2020 een instaptarief van € 1,50 per rit ingevoerd. De gevolgen daarvan zijn nog niet bekend aangezien er door Corona fors minder wordt gereden. Voor taxiondernemer: Mogelijk minder ritten, voorlopige schatting 30% minder. Alle ritten <5 km zijn voor een vervoerder niet kostendekkend. Als hierdoor ritten/volume wordt verloren, dan is dat verlies van werkgelegenheid, maar wordt dat door de vervoerder niet beschouwd als bedrijfseconomisch nadelig. Voor gemeente: Als men minder gaat reizen bereiken we dan nog het doel dat we inwoners maatschappelijk in staat willen stellen om mee te doen? Deze maatregel moet juridisch nog wel worden getoetst.

(Bron: rapportage taskforce Wmo)

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-59.000	-59.000	-59.000	-59.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel en gaat uit van een opstaptarief van € 2,00

Dit financiële effect is een reële benadering.

Toelichting / onderbouwing financieel effect

Volgens de rit administratie hadden we in 2019 29.500 ritten (afgerond). Een opstap tarief zou een besparing opleveren van:

opstaptarief van € 1,00: $29.500 \times € 1,00 = € 29.500$

opstaptarief van € 2,00: $29.500 \times € 2,00 = € 59.000$.

Als maatregel 4 wordt overgenomen, is de besparing van deze maatregel lager, omdat het aantal ritten lager is.

N.B. Berekening is gebaseerd op realisatiegegevens 2019, bij een ander gebruik kan er sprake zijn van een ander effect.

Keuzemogelijkheid nummer 7

Portefeuillehouder: Esther Verhagen

Keuzemogelijkheid: Wmo-voorzieningen versoberen, onderdeel hulp bij het huishouden

Omschrijving keuzemogelijkheid:

Verlagen van gemiddeld aantal uren huishoudelijke hulp voor bestaande of alleen nieuwe aanvragen.

a) Bij nieuwe instromers (aanneem 50 instromers van 2,6 naar 2,1 uur) = € 33.000

b) Bij bestaande cliënten (200 cliënten van 2,6 naar 2,1 uur) = € 135.000

Berekening per cliënt: $(0,5 \text{ uur} \times 48 \text{ weken} \times € 28,20)$

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Bij toepassing van het protocol voor nieuwe aanvragers zijn de gevolgen voor inwoners nihil. Daarmee bereiken we naar verwachting op termijn een besparing op de hoogte van de indicatie hh/minder ureninzet. Bij toepassing van het protocol op bestaande indicaties zijn de gevolgen groter. We hebben momenteel 685 indicaties, de meeste hoger dan 2,1 uur (dit is hetgeen geïndiceerd is, niet wat werkelijk afgenomen is). Deze inwoners zullen dan geherïndiceerd moeten worden wat, naast uitvoeringscapaciteit, de nodige maatschappelijke onrust met zich mee kan brengen. Het uitnuttingspercentage ligt dicht tegen de 100%; hetgeen is begroot wordt ook uitgegeven.

Her-indicaties vinden momenteel niet veel plaats want veel inwoners (432) hebben een indicatie voor onbepaalde tijd. Ervaring leert dat, van degenen die wel geherïndiceerd worden, het overgrote deel dezelfde indicatie als eerder ontvangt. Ook komt het voor dat mensen meer uren krijgen, maar vaak hebben ze dan zelf gevraagd om uitbreiding. Vermindering van uren komt ook voor en heeft vaak een reden, vaak als er iets veranderd is in de thuis situatie, zoals verhuizing naar kleinere woning, partner overleden. Met invoering van het abonnementstarief zien we instroom van inwoners met hogere inkomens. Daarnaast is de algehele lijn dat mensen gezonder oud worden. In dat licht bezien zou herindiceren te verdedigen zijn. Wellicht niet voor de oudste doelgroep (vanaf 80 jaar) maar mogelijk wel voor de groep daaronder. (Bron: rapportage taskforce Wmo)

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-100.000	-168.000	-168.000	-168.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een globale inschatting

Keuzemogelijkheid nummer 8

Portefeuillehouder: Marcel Bos

Keuzemogelijkheid: Verlagen van het budget participatie werkdeel en incidenteel budget beschikbaar stellen als dit nodig is.

Omschrijving keuzemogelijkheid

De uitgaven om mensen te begeleiden op weg naar werk fluctueren omdat deze direct samenhangen met de economische situatie. Corona speelt hier ook nog eens een rol in. Gezien de fluctuaties is het een optie om het standaardbedrag voor hiervoor te verlagen van € 400.000 naar € 300.000 en eventuele extra benodigde inspanningen (bijvoorbeeld als er ineens meer goed bemiddelbare werkloze inwoners zijn) incidenteel te bekostigen. Met andere woorden we verlagen het structurele budget en als het uitkeringenbestand boven een bepaald niveau komt, zetten we incidenteel extra in. Op die manier creëren we structurele ruimte.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Snel anticiperen op de behoefte aan extra inspanningen wordt lastiger omdat eerst incidenteel extra geld beschikbaar moet worden gesteld, hetgeen de nodige tijdsinvestering kost van medewerkers. Daarnaast kost besluitvorming hierover ook tijd waardoor het niet mogelijk is snel te handelen terwijl dit wel nodig is. Verder kan een gevolg zijn dat er meer mensen in het uitkeringenbestand blijven en daardoor ook meer beroep wordt gedaan op regelingen voor bijvoorbeeld schuldhulpverlening et cetera.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een globale inschatting

Keuzemogelijkheid nummer 9

Portefeuillehouder: Marcel Bos

Keuzemogelijkheid: Lasten en baten Levensonderhoud op een andere manier ramen

Omschrijving keuzemogelijkheid

Toelichting huidige systematiek: onderdelen levensonderhoud (excl. BBZ) worden geraamd als ‘lasten zijn gelijk aan baten’, behalve voor WWB. Voor de WWB gaan we er vanuit dat we van het rijk ontvangen: van 95% van de bijdrage en loonheffing. Jaarlijks ramen we daardoor rond de € 200.000 aan eigen middelen voor levenshoud. De afgelopen jaren (2018 t/m 2020) waren de middelen vanuit het rijk hoger dan de lasten die we ervoor hadden. Die jaren is dus het deel ‘eigen middelen’ niet nodig geweest. Het voorstel is om voor WWB 97,5% of 100% van de bijdrage en loonheffing te ramen. Dit zorgt voor een voordeel in de begroting van € 100.000 a € 200.000.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Het is mogelijk dat we wel tekorten hebben. Het macrobudget van het rijk wordt deels historisch en deels objectief bepaald. De eventuele tekorten kunnen we dan als incidenteel beschouwen het risico hiervan verwerken in de risicoparagraaf.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een globale inschatting

Keuzemogelijkheid nummer 10**Portefeuillehouder:** Marian Jager**Keuzemogelijkheid:** Dorpsbudgetten afschaffen**Omschrijving keuzemogelijkheid**

Er is budget beschikbaar voor de dorpen en wijken, vrij te besteden zonder tussenkomst van de gemeente. Een heel aantal jaar geleden is dit budget verhoogd en sinds een paar jaar is het structureel verhoogd naar € 65.000. Het betreft geen wettelijke taak en daarmee bestaat de mogelijkheid het bedrag volledig af te ramen. Uiteraard kan ook een deel afgeraamd worden. In onderstaande tabel wordt uitgegaan van de maximale variant.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Het beperkt de mogelijkheden om eigen initiatieven vanuit de dorpen te ondersteunen en beperkt het kunnen bijdragen aan de mogelijkheid van cofinanciering. Mogelijk effect demotivering. Mogelijk gaat dit extra inzet van ambtenaren kosten. Signaalfunctie is niet wenselijk.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-65.000	-65.000	-65.000	-65.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een globale inschatting

Keuzemogelijkheid nummer 11**Portefeuillehouder:** Esther Verhagen

Keuzemogelijkheid: De lasten van lokaal stimuleringsbeleid gelijk ramen aan de baten die we van het rijk ontvangen.

Omschrijving keuzemogelijkheid

Sinds 2019 ontvangen we meer middelen t.b.v. voor- en vroegschoolse educatie. Wij noemen dit het lokaal stimuleringsbeleid. In de jaren voor 2019 waren de middelen niet toereikend en heeft de raad besloten hier ook eigen middelen aan te willen besteden. Bij de verhoging van het budget in 2019 is dit deel aan eigen middelen verminderd. We stellen voor om het budget nu te verlagen tot de hoogte van de baten van het rijk. Dit zorgt voor een structureel voordeel van € 95.000.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Het bezuinigen van € 95.000 komt neer op het afschalen van het onderwijsachterstandenbeleid. We doen veel in Ooststellingwerf, meer dan we wettelijk verplicht zijn en meer dan Weststellingwerf en Opsterland (die overigens juist ons voorbeeld willen gaan volgen). Interventies als de STAP-programma's, VVE-thuis,

tutoring en de schakelklas zouden we dan bijvoorbeeld moeten gaan schrappen. VVE zelf kunnen we niet inperken omdat we wettelijk verplicht zijn om elke peuter met een achterstand een VVE-aanbod te bieden.

Onderzoek laat zien dat investeren op jonge leeftijd tot een veel grotere opbrengst leidt dan investeren op latere leeftijd. Bezuinigen op het OAB zou kunnen leiden tot een stijging van de kosten voor jeugdhulp en leerlingenvervoer.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-95.000	-95.000	-95.000	-95.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een globale inschatting

Keuzemogelijkheid nummer 12

Portefeuillehouder: Esther Verhagen

Keuzemogelijkheid: Budget leerplicht verlagen

Omschrijving keuzemogelijkheid

Er wordt niet veel gebruik gemaakt van het budget leerplicht. Bij samen waarmaken is dit budget ook al naar beneden bijgesteld. Het beschikbare budget is nu € 7.714. We stellen voor dit te verlagen met € 5.000.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Als er wel meer onderzoeken komen naar leerplicht is het budget mogelijk niet toereikend.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een globale inschatting

5.2. VOORSTELLEN M.B.T. RUIMTELIJKE EN ECONOMISCHE ONTWIKKELING

Keuzemogelijkheid nummer 13

Portefeuillehouder: Marian Jager

Keuzemogelijkheid: Budget gebiedsgericht beleid recreatie en toerisme afschaffen

Omschrijving keuzemogelijkheid

Sinds een aantal jaren is er een budget van € 50.000 voor de gebiedsagenda. Nu de regiodeal gericht is versterking van de recreatieve functie in onze regio is de gebiedsagenda vervallen en wordt dit budget gebruikt voor het financieren van diverse kosten gedurende het seizoen. Omdat het geen wettelijke taak betreft kan het budget volledig afgeraamd worden. Om nog ruimte te houden voor de bekostiging van diverse kosten, is een tussenvariant mogelijk van halvering van het budget.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Beperkt door beschikbaarheid gelden regiodeal.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect een reële inschatting

Keuzemogelijkheid nummer 14

Portefeuillehouder: Fimke Hijlkema

Keuzemogelijkheid: duurzaamheidsleningen afschaffen i.v.m. inzet provincie

Omschrijving keuzemogelijkheid

We bieden laagrentende leningen aan voor duurzame initiatieven. De betalingen van rente en aflossing zetten we weer in voor nieuwe aanvragen. Het duurzaamheidsfonds is dus een revolverend fonds. De Provincie gaat een vergelijkbare voorziening starten. Daarmee bestaat de mogelijkheid de gemeentelijke voorziening af te bouwen en de betalingen van rente en aflossing ten gunste van de algemene middelen te laten komen.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Geen, aangezien de Provincie voor het zelfde doel een voorziening gaat treffen.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	0	0	0	0
Baten				

Dit financiële effect is nihil, aangezien het alleen leidt tot aanpassing van balansposten.

Eventuele toelichting / onderbouwing financieel effect

Er is geen direct financieel effect, wel is er sprake van een vermindering van werkzaamheden.

Keuzemogelijkheid nummer 15

Portefeuillehouder: Fimke Hijlkema

Keuzemogelijkheid: Aan afval alle mogelijke kosten toerekenen

Omschrijving keuzemogelijkheid

Aan afval worden (zoals ook geconstateerd bij Samen Waarmaken) nog niet alle lasten volledig toegerekend. Bij Samen waarmaken is besloten om een deel daarvan, namelijk € 117.000 per 2023 toe te rekenen aan afval. Dit bedrag kan ook al in 2022 toegerekend worden, waardoor de inkomstenverhoging eerder gerealiseerd wordt. Daarnaast is er nu nog aanvullende ruimte om kosten toe te rekenen, met name in de toerekening van de BTW, van € 319.000. We stellen voor deze lasten volledig toe te rekenen aan afval en door te rekenen in de tarieven.

N.B. Het is mogelijk om deze verhoging van de toerekening van lasten niet in één keer te vertalen in een stijging van de tarieven, maar de tarieven geleidelijk te laten stijgen. Dit kan door een eenmalige toevoeging te doen aan de egalisatiereserve. De hoogte daarvan moet nog berekend worden en hangt af van de snelheid waarmee het tarief mag stijgen.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Er is net een uitgebreide discussie in de raad geweest over afval.

Bij de vaststelling van de tarieven 2021 is uitgegaan van 11.300 aansluitingen => € 319.000 betekent € 28 vastrecht.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	0	0	0	0
Baten	436.000	319.000	319.000	319.000

Dit financiële effect is structureel, waarbij er door middel van een incidentele storting in de reserve de mogelijkheid is geleidelijk naar een kostendekkend tarief toe te groeien.

Dit financiële effect is een reële benadering.

Keuzemogelijkheid nummer 16**Portefeuillehouder:** Marian Jager**Keuzemogelijkheid:** Versoberen niveau openbare ruimte**Omschrijving keuzemogelijkheid**

Het gemiddelde onderhoudsniveau in Ooststellingwerf is in overeenstemming met kwaliteitsniveau B van de Landelijke 'CROW-kwaliteitscatalogus openbare ruimte'.

Keuze 16a. Voorgesteld wordt de budgetten van groen, afval, sportvelden en speelvoorzieningen te verlagen met € 30.000 door keuze uit volgende maatregelen:

Maatregel	Geschatte besparing
Begrazing grasvelden door schapen niet continueren	€ 4.000
Kanten snijden (groen): lagere frequentie meer differentiatie	Moet uitgezocht worden.
Beplanting (groen) Differentiatie in onderhoudsniveau Versoberen van het groenonderhoud (industrie terreinen). Bepaalde gebieden het onderhoudsniveau van de plantsoenen afschalen waarbij uiteraard geen schadelijke of verkeersonveilige situaties mogen ontstaan.	Moet uitgezocht worden.
Beplanting (groen) Omvormen / inboeten	Moet uitgezocht worden.
Speeltoestellen verwijderen als ze aan onderhoud toe zijn.	€ 10.000

Per saldo moet dit, inclusief de nog uit te zoeken posten € 30.000 kunnen opleveren.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel.

Dit financiële effect is een globale inschatting.

Keuze 16b. Voorgesteld wordt de budgetten binnen groen t.b.v. het maaien te verlagen met € 20.000:

Maatregel	Geschatte besparing
Lagere frequentie maaien	€ 20.000

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel.

Dit financiële effect is een globale inschatting.

Keuze 16c. Voorgesteld wordt de budgetten van wegen en verhardingen te verlagen met € 150.000:

Maatregel	Geschatte besparing
Meerjaren onderhoudsprogramma Wegen en verhardingen Er kan worden gekozen voor een lager onderhoudsniveau. Het budget is met ingang van 2020 verhoogd van € 900.000 tot € 1.050.000. In theorie kan elk besparingsbedrag worden gekozen en er wordt technisch voorgesteld dit weer bij te stellen tot de € 900.000 van voor 2020. Wij gaan uit van een gefaseerde bijstelling (€ 50.000 bijstellen in 2022 en € 150.000 bijstellen vanaf 2023).	€ 150.000

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-50.000	-150.000	-150.000	-150.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel.

Dit financiële effect is een globale inschatting.

Keuze 16d. Voorgesteld wordt om de overige civiele budgetten te verlagen met 30.000 door te kiezen uit de volgende maatregelen:

Maatregel	Geschatte besparing
Inkomsten vergunningen / leges verhogen Precario vervalt na 2021. Daarna kostendekkende leges/vergunningskosten invoeren (kabels en leidingen)	€ 18.000
Reclamevitruines abri's busstation Oosterwolde vanaf medio 2021 eigendom gemeente	Indicatief € 3.000
Openbare Verlichting niet meer schoonmaken ieder jaar schoonmaak van 1/6 deel van 4600 stuks lichtmasten	€ 11.000
Onderhoud en vervanging bewegwijzering NBd Levensduur 1/4 deel verlengen van NBd (voorheen ANWB) bewegwijzering	€ 2.750

Per saldo moet dit € 30.000 kunnen opleveren. Daar bovenop is er de mogelijkheid om vanaf 2026 € 40.000 te besparen op Omrin in verband met het beëindigen van de overeenkomst wegen en kolkenzuigen.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Baten				

Keuze 16e. Voorgesteld wordt om qua bedrijfsvoering openbare ruimte de overige civiele budgetten te verlagen met 30.000 door te kiezen voor de volgende maatregel:

Maatregel	Geschatte besparing
Waar mogelijk de afschrijvingstermijn van materieel verlengen	€ 30.000

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Baten				

Beschrijving van mogelijk gevolgen/effecten van de onder 16a. t/m 16e. genoemde voorstellen

Het op een lager onderhoudsniveau onderhouden van de kapitaalgoederen openbare ruimte dan niveau “basis” leidt op de korte termijn tot minder uitgaven.

Echter, op de langere termijn leidt een lager onderhoudsniveau tot hogere structurele lasten.

Op de langere termijn is het niveau “basis” het meest kosten efficiënt (geen kapitaalvernietiging).

Er zal naar de toekomst toe scherper op toe worden gezien dat beleidsmatige keuzes die gemaakt worden, bijvoorbeeld op het vlak van verkeersveiligheid en biodiversiteit, die effect hebben op het beheer van de openbare ruimte, uitgevoerd zullen worden vanuit aanvullende middelen en niet (meer) vanuit de bestaande budgetten. Anders dragen efficiencyvoordelen niet bij aan de taakstelling, maar dragen ze bij aan beleidsintensiveringen vanuit andere beleidsterreinen.

Toelichting / onderbouwing financieel effect

We kunnen geen inschatting maken van de financiële gevolgen van het verlagen naar het niveau “laag” voor de betreffende kapitaalgoederen. Elk bedrag tot de beschikbare onderhoudsbudgetten kunnen als bezuiniging worden doorgevoerd. Daarmee komen uiteindelijk alle wegen op onderhoudsniveau “laag”.

Keuzemogelijkheid nummer 17

Portefeuillehouder: Harry Oosterman

Keuzemogelijkheid: Opzeggen huurovereenkomst gebouw De Brink

Omschrijving keuzemogelijkheid

De afgelopen periode is gewerkt aan de doorontwikkeling van het gebiedsteam. Eén van de uitkomsten is dat alle gebiedsteammedewerkers gaan werken vanuit 1 locatie, namelijk het gemeentehuis. Hiermee is het gebouw aan de Brink, waar zij nu werken, niet meer nodig.

Het huurcontract loopt nog drie jaren. In deze jaren gaan we langzamerhand ‘over’ en ontdekken we hoe we dit het beste kunnen vormgeven.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

-

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	0	0	0	-60.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel.

Dit financiële effect is een globale inschatting

Toelichting / onderbouwing financieel effect

Een deel van de huurverlaging is nodig voor het doen van aanpassingen in huisvesting en het inrichten van een informatie/dienstverleningspunt buiten het gemeentehuis. Het netto voordeel wordt ingeschat op € 60.000 waarbij de lasten van huur € 112.000 bedragen.

Keuzemogelijkheid nummer 18

Portefeuillehouder: Marcel Bos

Keuzemogelijkheid: Afschrijven bedrijfsgebouwen tot 75% van de WOZ-waarde

Omschrijving keuzemogelijkheid

Bij Samen waarmaken begroting 2020 (nov 2019) is besloten om miv 2020 de bedrijfsgebouwen af te schrijven tot 50% van de WOZ-waarde. Ook zijn daar de gevolgen van andere scenario's (25% tot 100%) gepresenteerd. Er is daar gekozen voor het scenario van 50%, omdat bijvoorbeeld de verkopen van de laatste jaren van bedrijfsgebouwen uitkwam op 59% van de toen geldende WOZ-waarde.

Voor de berekening van de gevolgen van het afschrijven tot 75% van de WOZ-waarde is gebeurd op basis van de WOZ-waarde die bij Samen waarmaken gold.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Als het bedrijfsgebouw niet meer de maatschappelijke functie vervult is er het risico dat de resterende boekwaarde hoger is dan de eventuele verkoop c.q. vervanging. Dit risico is (deels) op te vangen door het treffen van een voorziening. Ook kan dit risico een plek krijgen in de paragraaf weerstandsvermogen, zodat het in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit meegenomen wordt.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-383.000	-385.000	-356.000	-460.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een reële benadering

Keuzemogelijkheid nummer 19**Portefeuillehouder:** Fimke Hijlkema**Keuzemogelijkheid:** Structureel winst ramen voor grondexploitatie**Omschrijving keuzemogelijkheid**

De afgelopen jaren (sinds 2017) hebben we jaarlijks veel winst moeten nemen in verband met de voorgeschreven POC methode. Dit zorgt jaarlijks voor incidentele voordelen. Als we dit als structureel beschouwen en er van uitgaan dat er jaarlijks voordelen zijn uit de exploitaties, zorgt dit voor een structurele bate.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

De grondexploitatie droogt wel op de komende jaren. En nog uitzoeken of dit wel mag.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten				
Baten	100.000	100.000	100.000	100.000

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een globale inschatting

Keuzemogelijkheid nummer 20**Portefeuillehouder:** Fimke Hijlkema**Keuzemogelijkheid:** Budget voor monumentenzorg afschaffen**Omschrijving keuzemogelijkheid**

Jaarlijks is € 25.000 beschikbaar voor monumentenzorg. Hierop kunnen inwoners aanspraak maken. Dit is geen wettelijke verplichting, het is daarmee mogelijk het beleid te stoppen en het budget geheel af te ramen. Ook is uiteraard een tussenvariant mogelijk met een halvering van het budget. In onderstaand financieel overzicht gaan we uit van de meest vergaande variant van het stoppen van het beleid en daarmee de vrijval van het hele budget.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

De regeling is net verruimd, daardoor wordt sinds 2020 hier wel meer gebruik van is gemaakt.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een globale inschatting

5.3. VOORSTELLEN M.B.T. BESTUUR EN DIENSTVERLENING

Keuzemogelijkheid nummer 21

Portefeuillehouder: Harry Oosterman

Keuzemogelijkheid: Een kleiner college in de volgende periode

Omschrijving keuzemogelijkheid

Hoewel uit de begrotingsscan naar voren komt dat Ooststellingwerf in vergelijking met de andere gemeenten minder uitgeeft aan de taak Bestuur, bestaat de mogelijkheid de kosten hiervan te verlagen door in de volgende collegeperiode in te steken op een college met twee of drie wethouders naast de burgemeester of van deeltijdwethouders.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Mogelijkheid afhankelijk van politieke situatie na komende verkiezingen

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-86.000	-173.000	- 173.000	- 173.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel en gaat uit van twee wethouders (1,8 fte minder).

Dit financiële effect is een reële benadering

Keuzemogelijkheid nummer 22

Portefeuillehouder: Marcel Bos

Keuzemogelijkheid: Het budget onvoorzien voor college en raad verkleinen

Omschrijving keuzemogelijkheid

Het is verplicht om een budget onvoorzien te hebben. De hoogte hiervan is niet vastgelegd. Het budget is nu € 35.940. Dit kan teruggebracht worden naar een bedrag van bijvoorbeeld € 6.000.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

In voorkomende gevallen zal binnen de begroting dekking gevonden moeten worden voor nieuwe uitgaven.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een reële benadering

Keuzemogelijkheid nummer 23

Portefeuillehouder: Harry Oosterman

Keuzemogelijkheid: Een aantal regelingen voor raadsleden die niet verplicht zijn af te schaffen.

Omschrijving keuzemogelijkheid

€ 25.000 - Verlagen onkostenvergoeding raadsleden met 10%

De mogelijkheid bestaat voor de Raad om de eigen onkostenvergoeding voor raadsleden met maximaal 20% te verlagen. In dit voorstel wordt uitgegaan van een verlaging van 10%.

€ 21.400 - Verzekering raadsleden voor arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden afschaffen (uit samen waarmaken)

Raadsleden ontvangen daarnaast een bedrag per jaar ter hoogte van één maandbedrag van hun vergoeding voor hun werkzaamheden waarvoor zij voorzieningen kunnen treffen voor arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden. De raad kan zelf kiezen of deze voorziening wordt opgenomen, hiertoe hebben ze op 23 april 2019 wel besloten.

€ 8.500 - Reis- en verblijfkosten raads- en commissieleden (binnen de gemeente) afschaffen (uit samen waarmaken)

Raads- en commissieleden hebben miv 2019 ook recht op een reiskostenvergoeding binnen de gemeente van € 0,19/km. Van dit recht hoeft geen gebruik te worden gemaakt.

€ 10.100 - Vergoeding fractie-ondersteuning afschaffen

Bij de programmabegroting 2018-2021 is besloten om miv 2018 weer een vergoeding voor fractie-ondersteuning te verstrekken (€ 1.000 per fractie en € 100 per raadszetel).

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Het is budget van de raad. De betreffende verordeningen moeten worden aangepast.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-65.000	-65.000	-65.000	-65.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een reële benadering

Portefeuillehouder: Marcel Bos

Keuzemogelijkheid: Het tarief OZB woningen verhogen naar het gemiddelde tarief van Opsterland en Weststellingwerf in 2021

Omschrijving keuzemogelijkheid

De OZB tarieven voor Woningen zijn in Ooststellingwerf iets lager dan in Opsterland en Weststellingwerf. De opbrengst verhogen met 1% zorgt voor hogere baten van € 23.749. Het bedrag zoals dat hieronder opgenomen is, geeft de verhoging van de opbrengst weer wanneer het tarief wordt verhoogd naar het gemiddelde tarief van Opsterland en Weststellingwerf. Dat is een verhoging van de OZB-opbrengst van 21%

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Naast de jaarlijkse indexatie, voor 2022 is dit 1,5%, zorgt aanvullende verhoging voor een hogere lastendruk bij de inwoners.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten				
Baten	499.000	499.000	499.000	499.000

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een reële benadering

Toelichting / onderbouwing financieel effect

Tarieven		Oost	West	Opsterland	Meppel	Gemiddeld opst en west
Eigenaar woning:		0,0901%	0,1199%	0,0982%	0,1280%	0,1091%
Eigenaar niet-woning		0,0799%	0,2082%	0,1686%	0,4020%	0,1884%
Gebruikers niet-woning		0,0708%	0,2068%	0,1342%	0,3030%	0,1705%
Conclusie						
Woning zit Oost niet aan de hoge kant. Tarief verschilt niet heel erg met andere gemeenten						
Niet-woning: zit Oost aan de hele lage kant.						
		Tarief 2021	Tarief naar gem. opst en west		Stijging in €	Stijging in %
Eigenaar niet woning		377.454	890.017		512.563	
Gebruiker niet woning		248.640	598.773		350.133	
		626.094	1.488.790	-	862.696	138%
Eigenaar woning		2.374.875	2.874.363		499.488	21%

Keuzemogelijkheid nummer 25**Portefeuillehouder:** Marcel Bos

Keuzemogelijkheid: Verhogen van de OZB niet-woningen naar het gemiddelde tarief van Opsterland en Weststellingwerf in 2021.

Omschrijving keuzemogelijkheid

Uit eigen analyse blijkt (net als in Samen Waarmaken is gepresenteerd) dat de OZB tarieven voor niet-woningen fors lager zijn dan in andere gemeenten. Als we het gemiddelde tarief hanteren dat voor Opsterland en Weststellingwerf geldt, dan levert dit aan OZB niet-woningen voor eigenaren € 512.563 op en aan OZB niet-woningen voor gebruikers € 350.133.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Het betekent meer dan een verdubbeling van het tarief.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten				
Baten	863.000	863.000	863.000	863.000

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een reële benadering

Keuzemogelijkheid nummer 26**Portefeuillehouder:** Harry Oosterman

Keuzemogelijkheid: Budget generatiegericht maatwerk verlagen.

Omschrijving keuzemogelijkheid

Er is een budget voor generatiegericht maatwerk. Een werknemer kan hier maximaal voor 2 jaar gebruik van maken. Hier wordt beperkt gebruik van gemaakt. We stellen voor het budget van € 50.000 te verlagen naar € 30.000.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Het is mogelijk dat de komende tijd veel aanvragen komen voor het generatiegericht maatwerk waardoor het budget niet meer toereikend is.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een globale inschatting

5.4. VOORSTELLEN M.B.T. PARAGRAAF LOKALE HEFFINGEN

Keuzemogelijkheid nummer 27

Portefeuillehouder: Marcel Bos

Keuzemogelijkheid: Hogere baten omgevingsvergunningen

Omschrijving keuzemogelijkheid

Op basis van de historie en plannen voor de toekomst (bouwen, bouwen, bouwen) is het mogelijk de raming van de te ontvangen leges omgevingsvergunningen te verhogen met € 200.000 structureel omdat we verwachten dat het aantal vergunningen hoger zal zijn dan waar we nu in de ramingen van uitgaan. Dit gaat dus niet om een verhoging van tarieven maar van het aantal te verstrekken vergunningen.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Een belangrijke kanttekening hierbij is de gevolgen van de omgevingswet en de wet kwaliteitsborging. De gevolgen hiervan voor de hoogte van de baten van vergunningen is op dit moment niet duidelijk.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten				
Baten	200.000	200.000	200.000	200.000

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een reële benadering.

5.5. VOORSTELLEN M.B.T. PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING

Keuzemogelijkheid nummer 28

Portefeuillehouder: Harry Oosterman

Keuzemogelijkheid: Beperken formatie binnen sociaal domein

Omschrijving keuzemogelijkheid

In de afgelopen periode is binnen het beleidsteam en binnen het gebiedsteam structureel formatie toegevoegd. Dit was nodig in verband met extra werkzaamheden/activiteiten vanuit de gemeentelijke organisatie (denk aan pilot met opbouwwerk, inspanningen eenzaamheid, gebiedsteam bij huisartsen en gebiedsteam in de school). Het is een optie om deze toevoeging in de loop van de tijd te integreren in de formatie die er al was, zodat we weer op het niveau van 2 jaar geleden komen. Het gaat in totaal om ongeveer € 100.000.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Uiteraard kan dit alleen gerealiseerd worden als we ambities bijstellen (zie ook keuzemogelijkheid terughoudender rol gemeente, nr. 1) en er vacatures ontstaan die we dan bewust niet invullen:

- Bij gelijkblijvende ambities zal de werkdruk verder toenemen met als gevolg verlies aan kwaliteit en snelheid van het werk, wachtlijsten bij het gebiedsteam en mogelijk ook toename van het ziekteverzuim.
- Herverdeling van taken binnen bestaande formatie, waardoor tijdelijk minder effectief en efficiënt gewerkt kan worden.
- Mogelijk noodzaak netwerken opnieuw op te bouwen als andere medewerkers een taak gaan doen.
- Mogelijk verlies van effectiviteit doordat er minder ruimte is om taken uit te voeren.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	0	0	-50.000	-100.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een globale inschatting

Keuzemogelijkheid nummer 29

Portefeuillehouder: Harry Oosterman

Keuzemogelijkheid: Vermindering formatie planologie

Omschrijving keuzemogelijkheid

Anderhalf jaar geleden is 1 fte aan (structurele) formatie tijdelijk ingevuld (middels externe inhuur) voor het opstellen van de omgevingsvisie. Deze uren worden daarna tot en met 2024 ingezet om extra inzet op het omgevingsplan te realiseren. Daarna kan de formatie ingeleverd worden.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Geen

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	0	0	0	-85.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een reële benadering

Keuzemogelijkheid nummer 30

Portefeuillehouder: Harry Oosterman

Keuzemogelijkheid: Vermindering van de loonsom ter grootte van de helft van de loonsom van de uitstroom i.v.m. pensionering

Omschrijving keuzemogelijkheid

In de jaren 2022 tot en met 2025 stromen er ongeveer 23 medewerkers (17,8 fte) uit in verband met pensionering, in de jaren 2022 tot en met 2030 in totaal 65 medewerkers (51,3ftr) uitgaande van de situatie per 2020.

Een maatregel kan zijn dat, in aanvulling op de andere maatregelen op het vlak van personeel, het loonbudget verlaagd wordt in de komende vier jaar. Nieuwe structurele formatiewensen worden dan afgewogen binnen de ruimte die ontstaat door het vertrek van medewerkers, hetzij door pensionering, hetzij door andere redenen. Verder geldt dan als uitgangspunt dat de helft van de loonsom van de medewerkers die met pensioen gaan, terugvloeit naar de algemene middelen. Wel is er ruimte om vanuit incidentele of externe middelen tijdelijk in te zetten op een impuls voor bepaalde beleidsterreinen.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

Dit is een financieel technische benadering. Bij het niet invullen van fte's horen ook taken die dan niet meer worden uitgevoerd. Duidelijk moet zijn dat bij het uitvoeren van deze maatregel taken dan niet meer worden uitgevoerd dan wel op een lager niveau of op een andere manier. Het is dan aan te bevelen dit actief richting het bestuur te communiceren. Kanttekening: de OWO-onderdelen Bedrijfsvoering en VTH zijn niet in deze berekening meegenomen.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-25.000	-120.000	-300.000	-490.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een reële benadering

Eventuele toelichting / onderbouwing financieel effect

Wat is vermeld onder "omschrijving keuzemogelijkheid" is informatie gebaseerd op een overzicht van mei 2020. De situatie is veranderd.

De berekeningen zijn uitgegaan van hetzelfde overzicht. De pensionering die in 2020 en 2021 plaats heeft gevonden/nog plaatsvindt is buiten beschouwing gelaten. De berekeningen zijn gebaseerd te verwachten pensionering vanaf 2022 en zijn o.b.v. de huidige pensioenafspraken op landelijk niveau. Dan zijn dit de resultaten:

	Totaal aantal fte's pensionering per jaar								
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
	2,00	4,89	5,01	5,92	7,13	5,67	4,88	7,08	8,72
cumulatief		6,89	11,90	17,82	24,95	30,62	35,50	42,58	51,30

Totaal te besparen loonsom (obv loonsom 2021)							bedragen x € 1.000	
2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
49	241	606	980	1.414	1.922	2.217	2.627	3.307

5.6. VOORSTEL M.B.T. PARAGRAAF OWO

Keuzemogelijkheid nummer 31

Portefeuillehouder: Harry Oosterman

Keuzemogelijkheid: Veranderen OWO-kosten 5% overige personeelskosten en 2% onvoorzien

Omschrijving keuzemogelijkheid

In de afgesloten bestuursovereenkomst worden de kosten vermeld welke vallen onder de verevening. Zie hieronder “bijlage 1 - Financiële bepalingen Bestuursovereenkomst OWO 2015”. Dit geldt voor de personele en materiële kosten. Over de loonkosten wordt een vergoeding van 5% betaald voor de overige personeelskosten (reis- en verblijfkosten, opleidingen, gratificaties etc.) en daarnaast wordt nog 2% betaald voor onvoorzien van de totale loonkosten inclusief de overige personeelskosten. Dus over de loonkosten wordt een vergoeding van 7,1% verrekend. In de praktijk blijkt voor het personeel van Ooststellingwerf een percentage van 3,5% toereikend.

Beschrijving van mogelijk gevolg /effect

In de begroting van Ooststellingwerf (1/3 deel) betekent dit:

Afdeling B&R	€ 73.985
Afdeling BV	€ 106.186
Afdeling VTH	€ 74.851
Totaal	€ 255.022

Natuurlijk moet er wel een verevening zijn van de overige personeelskosten zoals reis- en verblijfkosten, opleidingen, Arbo, werving en selectie). Voorstel om het percentage terug te brengen naar 3,5%. Dit moet natuurlijk in OWO-verband worden afgestemd. Ooststellingwerf kan niet hier alleen toe beslissen.

Gevolgen voor begroting

Jaar	2022	2023	2024	2025
Lasten	-129.000	-129.000	-129.000	-129.000
Baten				

Dit financiële effect is structureel

Dit financiële effect is een reële benadering

Eventuele toelichting / onderbouwing financieel effect

Artikel 4 Structurele kosten OWO-afdelingen

1. De volgende kosten voor de OWO-afdelingen worden verevend:
 - a. personele kosten, inclusief teamleider en ontleurd afdelingshoofd OWO, inclusief overige personele kosten: reis- en verblijfskosten, garantieschalen, gratificaties, opleidingskosten, werving- en selectiekosten, arbokosten.
 - b. inhuur, ziekte etc.
 - c. (materiële) uitvoeringskosten die namens de drie gemeenten worden gemaakt.
 - d. (materiële) uitvoeringskosten die namens een of twee gemeenten worden gemaakt en een gevolg zijn van nog lopende investeringen, contracten of afspraken ("sterfhuisconstructie": deze kosten zullen uiteindelijk nihil bedragen). Deze worden individueel of -in het geval van twee gemeenten- 50/50 verevend met de gemeente(n) die het betreft.
2. De kosten onder lid 1, worden jaarlijks als volgt begroot en vastgesteld door de OWO-directie. Deze kosten worden vervolgens opgenomen in de gemeentebegrotingen van de deelnemers.
 - a. personele kosten:
 - i. Loonkosten worden begroot op basis van maximum van de schaal, inclusief CAO-ontwikkelingen
 - ii. Overige personele kosten worden begroot op 5% van de totale loonkosten;
 - iii. Niet ingevulde vacatureruimte wordt begroot op basis van het maximum van de schaal.
 - iv. Een post onvoorzien wordt begroot op 2% van de totale loonkosten inclusief de overige personele kosten.
 - b. inhuur, ziekte etc. wordt niet begroot. Deze kosten worden in principe gefinancierd uit de ruimte in de begroting die het gevolg is van het begroten in het maximum van de schaal.
 - c. (Materiële) uitvoeringskosten worden separaat begroot op basis van werkelijk te verwachten kosten ten behoeve van de taken opgenomen in het afdelingsplan.
3. (On)voorzien overschrijdingen worden voorgelegd aan de OWO-directie.
4. De volgende kosten worden niet verevend: kosten voor overhead (PIOFACH);
5. De kosten onder lid 1 worden door de gemeente waar de OWO-afdeling is gehuisvest betaald.
6. De kosten onder lid 1 worden per kwartaal vooraf bevoorschot en jaarlijks achteraf voor het werkelijke bedrag verevend tussen drie gemeenten; er vindt geen reservevorming plaats. Verevening vindt plaats door toepassing van de vaste verdeelsleutel ex artikel 1 lid 2.

5.7. FINANCIËEL TOTAALBEELD VAN DE VOORSTELLEN

Resumerend leiden de voorstellen tot de volgende financiële effecten voor het meerjarenperspectief.

Nr.	Programma	Onderwerp	Portefeuilleh.	Bedrag			
				2022	2023	2024	2025
1	1 Samenleven	Terughoudender rol gemeente	Esther Verhagen	0	-50	-100	-100
2	1 Samenleven	Inzetten op interventies met aantoonbare bijdragen aan maatschappelijke effecten in sociaal domein	Esther Verhagen	0	-100	-200	-200
3	1 Samenleven	Verlagen van een aantal budgetten binnen het sociaal domein	Esther Verhagen	-130	-130	-130	-130
4	1 Samenleven	WMO schrappen bovenregionaal vervoer	Esther Verhagen	-330	-330	-330	-330
5	1 Samenleven	WMO vervoer verhogen eigen bijdrage	Esther Verhagen	-50	-50	-50	-50
6	1 Samenleven	WMO vervoer opstaptarief hanteren	Esther Verhagen	-59	-59	-59	-59
7	1 Samenleven	WMO hulp bij het huishouden	Esther Verhagen	-100	-168	-168	-168
8	1 Samenleven	Verlagen budget participatie	Marcel Bos	-100	-100	-100	-100
9	1 Samenleven	Anders ramen lasten en baten levensonderhoud	Marcel Bos	-200	-200	-200	-200
10	1 Samenleven	Dorpsbudgetten afschaffen	Marian Jager	-65	-65	-65	-65
11	1 Samenleven	Lasten lokaal stimuleringsbeleid gelijkstellen aan inkomsten vanuit Rijk	Esther Verhagen	-95	-95	-95	-95
12	1 Samenleven	Verlagen budget leerplicht	Esther Verhagen	-5	-5	-5	-5
13	3 Ruimtelijke en econ. ontw.	Budget gebiedsgericht beleid recreatie en toerisme afschaffen	Marian Jager	-50	-50	-50	-50
14	3 Ruimtelijke en econ. ontw.	Afschaffen duurzaamheidsleningen i.v.m. inzet provincie	Fimke Hijlkema	0	0	0	0
15	3 Ruimtelijke en econ. ontw.	Aan afval alle mogelijke kosten toerekenen	Fimke Hijlkema	-436	-319	-319	-319
16a	3 Ruimtelijke en econ. ontw.	Versoberen niveau openbare ruimte: Groen, afval sportvoorzieningen, speelvoorzieningen (excl. maaien)	Marian Jager	-30	-30	-30	-30
16b	3 Ruimtelijke en econ. ontw.	Versoberen niveau openbare ruimte: Maaien	Marian Jager	-20	-20	-20	-20
16c	3 Ruimtelijke en econ. ontw.	Versoberen niveau openbare ruimte: Meerjaren onderhoud wegen	Marian Jager	-50	-150	-150	-150
16d	3 Ruimtelijke en econ. ontw.	Versoberen niveau openbare ruimte: Overige civiele werken	Marian Jager	-30	-30	-30	-30
16e	3 Ruimtelijke en econ. ontw.	Versoberen niveau openbare ruimte: Bedrijfsvoering	Marian Jager	-30	-30	-30	-30
17	3 Ruimtelijke en econ. ontw.	Opzeggen huurovereenkomst gebouw De Brink	Harry Oosterman	0	0	0	-60
18	3 Ruimtelijke en econ. ontw.	Afschrijven bedrijfsgebouwen tot 75% van de WOZ-waarde	Marcel Bos	-383	-385	-356	-460
19	3 Ruimtelijke en econ. ontw.	Structureel winst ramen voor grondexploitatie	Fimke Hijlkema	-100	-100	-100	-100

Nr.	Programma	Onderwerp	Portefeuilleh.	Bedrag			
				2022	2023	2024	2025
20	3 Ruimtelijke en econ. ontw.	Budget voor monumentenzorg afschaffen	Fimke Hijlkema	-25	-25	-25	-25
21	6 Bestuur en Dienstverlening	Een kleiner college in de volgende periode	Harry Oosterman	-86	-173	-173	-173
22	6 Bestuur en Dienstverlening	Het budget onvoorzien voor college en raad verkleinen	Marcel Bos	-30	-30	-30	-30
23	6 Bestuur en Dienstverlening	Aantal niet verplichte regelingen voor raadsleden afschaffen	Harry Oosterman	-65	-65	-65	-65
24	6 Bestuur en Dienstverlening	Verhogen OZB woningen naar gemiddelde tarief Opsterland en Weststellingwerf	Marcel Bos	-499	-499	-499	-499
25	6 Bestuur en Dienstverlening	Verhogen OZB niet woningen naar gemiddelde tarief Opsterland en Weststellingwerf	Marcel Bos	-863	-863	-863	-863
26	6 Bestuur en Dienstverlening	Verlagen budget generatiegericht maatwerk	Harry Oosterman	-20	-20	-20	-20
27	Paragraaf lokale heffingen	Hogere baten omgevingsvergunningen	Marcel Bos	-200	-200	-200	-200
28	Paragraaf bedrijfsvoering	Beperken formatie binnen sociaal domein	Harry Oosterman	0	0	-50	-100
29	Paragraaf bedrijfsvoering	Verlagen formatie planologie	Harry Oosterman	0	0	0	-85
30	Paragraaf bedrijfsvoering	Vermindering van de loonsom ter grootte van de helft van de loonsom van de uitstroom i.v.m. pensionering	Harry Oosterman	-25	-120	-300	-490
31	Paragraaf OWO	Veranderen owo-kosten 5% overige personeelskosten en 2% onvoorzien	Harry Oosterman	-129	-129	-129	-129
			Totaal	-4.205	-4.260	-4.941	-5.430

(Bedragen in € 1.000)